

เอกสารวิชาการ

แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของนักเรียน
โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม

โดย

คณะผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง
สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๙
กลุ่มที่ ๗

เอกสารวิชาการฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเชิงปฏิบัติการ
หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๙
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕

เรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ผู้วิจัย คณะผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับ ผู้บริหาร
สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๙ กลุ่มที่ ๗

ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๕

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ พันเอก กฤษกร ธรรมานุกูล

ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ ดร.อรนุช มั่งมีสุขศิริ

คณะกรรมการเอกสารวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกได้ตรวจสอบและอนุมัติให้เอกสารวิชาการ ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๙ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๕

พลตรี ผู้อำนวยการหลักสูตร
(ชำนาญ ช่างเสาต)

ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

คณะกรรมการสอบเอกสารวิชาการ

พันเอก
(กฤษกร ธรรมานุกูล)

ผู้อำนวยการกองวิทยาการ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรมการ
(นิสิต อินทมาโน)

ผู้เชี่ยวชาญระดับสูงสำนักกลยุทธ์และวางแผนสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (สกว.)

ดร. กรรมการ
(ธัญนันท์ แก้วเกิด)

ผู้อำนวยการกลุ่มโครงการพิเศษ (นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ)
สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ผู้วิจัย คณะผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับ ผู้บริหาร
สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๙ กลุ่มที่ ๗

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ๒) เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย บุคลากรโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา ๒๕๖๔ จำนวน ๓๙๗ คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ คน ครูผู้สอน จำนวน ๙๒ คน และนักเรียน จำนวน ๓๐๐ คน และผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๖ คน ดำเนินการวิจัยเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ การวิจัยเชิงปริมาณ สํารวจเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และระยะที่ ๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการพัฒนาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน จากข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน จากการวิพากษ์หาข้อสรุปโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้วยเทคนิค *Focus Group*

ผลการวิจัย พบว่า ๑) การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการแต่งกายของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนเป็นงานประจำ และจัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน ส่วนให้คำแนะนำนักเรียนที่แต่งกายผิดระเบียบให้ปรับปรุงตนเอง อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความประพฤติของนักเรียน พบว่าการให้กำลังใจนักเรียนที่มีความประพฤติดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินงานพัฒนาความประพฤติของนักเรียน และจัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนตามที่กำหนดไว้อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีเกื้อกูลต่อการปลูกฝังความประพฤติที่ดีให้นักเรียน อยู่ในระดับมาก ๒) แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน ด้วยกระบวนการบริหารเชิงคุณภาพ P-D-C-A-R ซึ่งประกอบด้วย **การวางแผนงาน (Planning) การลงมือปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) การปรับปรุง (Action) และการเสริมแรง (Reinforcer) ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง** โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ภายใต้อำนาจ “ลูกเทาแดง แต่งกายดี มีเสน่ห์ เท่ไม่เบา”

๒

ด้วยแนวคิดการรณรงค์ทางจิตวิทยาให้นักเรียนต้นแบบเป็นผู้เชื่อมสัมพันธ์และกิจกรรมการเสริมแรงทางบวกด้วยกิจกรรม “ยุวชนคนดี ศรีโกสุม” อันจะส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง

Abstract

Title Guidelines for the Development of Student Responsibilities at Kosum Wittayasan School Under the Maha Sarakham Secondary Education Service Area Office

Name: Participants workshop group of Security Psychology Course for Educational Institutions Executives under The Office of the Basic Education Commission, Class 9, Group

The objectives of this research were ๑) to study the guidelines for the development of student responsibilities at Kosum Wittayasan School under the Maha Sarakham Secondary Education Service Area Office. ๒) To improve the guidelines for developing student responsibility at Kosum Wittayasan School under the Maha Sarakham Secondary Education Service Area Office. The research contributors including Kosum Wittayasan School staff under the Mahasarakham Secondary Education Service Area Office, Academic Year consisted of ๓๕๗ persons, instance of ๕ administrators, ๙๒ teachers, ๓๐๐ students and ๖ experts. The research have ๒ Phase, first is data survey was collected by using questionnaires and the second used the qualitative research methodology to develop the guidelines for developing student responsibilities. The information was obtained from quantitative research to lead to guidelines for developing student responsibility from reviews and conclusions by experts with Focus Group technique.

The results of the research found that ๑) The development of student responsibilities appointment of a committee responsible for the student's dress code with the highest mean at the highest level. The second followed by organizing activities to develop students' dress as a regular job and organize activities to develop students' dress as specified at the highest level, as well as giving advice to students who dress inappropriately to improve themselves at a high level as for the behavior of the students, it was found that encouraging students with good behavior have the highest average. The second followed by appoint a committee responsible for the development of student behavior and organize student behavior

development activities as specified at the highest level as well as at a high level. ๒) Guidelines for developing student responsibility Through the P-D-C-A-R quality management process, which consists of Planning, Doing, Checking, Action, and Reinforcement, operated by participation of all involved parties, including school administrators, teachers, and parents under the slogan "Smart-Gray-Red-Child, Dress Well, Attractive and Be Cool" with the concept of a psychology campaign using model students as connections and activities. The positive reinforcement through the activity is "Sri Kosum The Good Youth" which will result in students being responsible for their duties.

Keywords : Student Responsibilities, Development Guidelines, Secondary School, Thailand

คำนำ

รายงานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของนักเรียน โรงเรียน
โกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เป็นเอกสารผลงาน
วิชาการส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๙ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช
๒๕๖๕ ซึ่งคณะผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มที่ ๗ ได้ดำเนินการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความ
รับผิดชอบของนักเรียนใน ๒ ด้าน คือ ด้านการแต่งกายของนักเรียน และด้านความประพฤติของ
นักเรียน โดยใช้หลักการรณรงค์ปฏิบัติการทางจิตวิทยาเพื่อให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความ
รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่วนร่วม

รายงานวิจัยเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะ พันเอก กฤษณกุล ธรรมานุกูล ผู้อำนวยการกอง
วิทยาการ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง และ ดร.อรนุช มั่งมีสุขศิริ ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนานวัตกรรม
การเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กรุณาให้คำปรึกษา พลตรี ชำนาญ ช้างสาต
ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย
คณะผู้บริหารและคณาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการทุกท่าน ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ งานวิจัย
สำเร็จได้ด้วยดี คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

คณะผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง
สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รุ่นที่ ๙ กลุ่มที่ ๗ สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
คำนำ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๔
ขอบเขตของการศึกษา	๔
ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา	๕
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕
คำจำกัดความของการศึกษา	๕
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
วินัยนักเรียน	๘
ความหมายของวินัย	๑๖
ความรับผิดชอบ	๓๑
บริบทการบริหารด้านการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์	๓๓
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๖
กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๒
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๓
ผู้ให้ข้อมูล	๔๓
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	๔๔
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๕
การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๕
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๖

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๘
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๘
ลำดับชั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๘
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๙
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๖๑
สรุปผลการวิจัย	๖๓
การอภิปรายผล	๖๔
ข้อเสนอแนะ	๖๖
บรรณานุกรม	๖๘
ภาษาไทย	๖๘
ภาษาต่างประเทศ	๗๑
ภาคผนวก	๗๓
ผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม	๗๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒. ๑	แสดงจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา ๒๕๖๔	๓๕
๔. ๑	ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	๔๙
๔. ๒	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้าน	๕๐
๔. ๓	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม เป็นรายข้อ	๕๒

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

- ๒.๑ กรอบแนวคิดการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ๔๒

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศนั้นสิ่งที่สำคัญและควรคำนึงถึงประการหนึ่งคือ การพัฒนาคนในชาติ ให้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อหน้าที่ต่อตนเองและสังคม การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการนำมาซึ่งความก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติ หากคนในสังคมขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่แล้ว ย่อมส่งผลให้สังคมขาดความสงบสุข การปลูกฝังและเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ให้แก่คนในชาติ จึงต้องดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และไม่ปล่อยให้เป็นการกระทำของบุคคล สถาบัน หรือรัฐบาล แต่เพียงฝ่ายเดียว แต่เป็นภาระหน้าที่ของประชาชนในชาติทุกฝ่ายจะต้องให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกันอย่างจริงจัง

ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นสิ่งสนับสนุน ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีความประพฤติดี เคารพระเบียบ กฎเกณฑ์ของโรงเรียนและสังคม การที่ผู้เรียนเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความรับผิดชอบต่อหน้าที่จะเป็นเกราะคอยป้องกันผู้เรียนมิให้มีความประพฤติเสียหาย มีสติยับยั้งใจไม่ทำความเสียหาย ให้เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมเมื่อถูกรบกวนจากสิ่งยั่วยุต่างๆ การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่จะทำให้ผู้เรียนมีสมาธิ คือ เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพจิตดี มีความสามารถทางจิตสูง เช่น คิดเก่ง คิดได้แคล่วคล่อง คิดได้เร็ว คิดได้มาก เป็นต้นทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพจิตที่ดี เช่น ขยันหมั่นเพียร เข้มแข็งอดทน มีเมตตา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี เช่น เป็นผู้ที่มีจิตสดชื่น แจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน ปลอดภัย สงบ ผ่องใส โล่ง สบาย มีความสุข เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลที่เกิดจากที่ผู้เรียนเป็นคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และผลดังกล่าวก็จะกลายมาเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่นักเรียน สถานศึกษา ถือเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญ เนื่องจากสถานศึกษาเป็นสถาบันที่มีภาระหน้าที่ในเรื่องนี้ โดยการมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความสมดุลทั้งด้านปัญญา จิตใจ และสังคม เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ มีเหตุผล มีความคิดรวบยอด รักการเรียนรู้ รู้วิธีการแก้ปัญหา และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีเจตคติที่ดี มีความรับผิดชอบต่อ

หน้าที่ มีความรับผิดชอบ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตน รู้จักพัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคม ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ๒๕๖๑ : ๙๔ -๙๕.)

การดำเนินการปลูกฝังทางความรับผิดชอบต่อหน้าที่จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นจะต้องเริ่มตั้งแต่เยาว์วัย และทุกระดับชั้นการศึกษา เนื่องจากปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของสังคมปัจจุบัน คือ ปัญหาทางด้านการขาดระเบียบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ สังคมคาดหวังให้สถานศึกษาทำหน้าที่คอยควบคุมดูแลและปลูกฝังให้นักเรียนประพฤติตนอยู่ในขอบเขตของสังคม มีระเบียบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยครูมีหน้าที่อบรมนักเรียนให้เป็นคนดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในตนเอง มีความประพฤติตามมาตรฐานทางความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่นำมาใช้สร้างพฤติกรรมเหมาะสมให้เกิดขึ้น แก่นักเรียนได้โดยอาศัยระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ซึ่งทางโรงเรียนกำหนดขึ้นโดยตรง หรือกำหนดร่วมกันระหว่างนักเรียนกับโรงเรียน เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับยึดถือหรือปฏิบัติด้วยความสมัครใจ และมองเห็นคุณค่าจากการปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดความสงบสุขสำหรับตนเอง สมาชิกในโรงเรียนและสังคมโดยรวมด้วย การสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่แก่นักเรียนในโรงเรียนจึงมีจุดมุ่งหมายในการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีความประพฤติดี มีระเบียบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในตนเอง พร้อมกับรู้จักปกครองตนเองให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติในอนาคต

การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่นักเรียนดังกล่าวจึงเป็นการสร้างบุคคลให้มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา มีความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตเป็นสุขตามที่สังคม มุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา กล่าวคือ การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งการสื่อสารเทคโนโลยี ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบมีปรากฏเช่นกันเป็นต้นว่าปัญหาเศรษฐกิจ การระบาดของยาเสพติด ปัญหาครอบครัว ก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด ซึ่งเป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนเป็นอนาคตของชาติ ดังนั้นคุณลักษณะของเด็กยุคใหม่ ควรมีลักษณะนิสัยที่รู้จักความมีระเบียบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และความเป็นระเบียบทางสังคม รู้จักคุณค่าแห่งการแบ่งปัน ละความเห็นแก่ตัว รู้จักการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มีความเป็นตัวของตัวเอง มีสติปัญญาเพียงพอในการแยกแยะสิ่งที่ดีงามออกจากความชั่วร้าย สิ่งที่มีประโยชน์ออกจากสิ่งที่ไร้สาระ ครอบงำอย่างมีคุณค่า มีความรู้ควบคู่คุณธรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักคุณค่าของความเป็นคน และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โรงเรียนยังมีหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังแนวทางปฏิบัติ

ให้แก่ นักเรียน ให้มีการปรับตัวที่ดี ดูแลป้องกันและควบคุมแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสำคัญของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถลดปัญหาพฤติกรรมในด้านความประพฤติของนักเรียนได้

ปัจจุบันพบว่าโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีปัญหาในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของนักเรียนหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการแต่งกาย ด้านความประพฤติ และด้านความรับผิดชอบ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่างก็มุ่งหวังที่จะหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาปรับปรุงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ถึงแม้ว่าความรับผิดชอบต่อหน้าที่จะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อสังคม แต่ในปัจจุบันนี้เกิดปัญหาด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่นักเรียนในทุกระดับ ซึ่งได้เพิ่มความหนักใจให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และผู้ปกครองเป็นอย่างมาก พฤติกรรมของนักเรียน โดยทั่วไปที่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่สบายใจแก่ครู มีหลายรูปแบบ ตั้งแต่เรื่องเล็กไปจนถึง เรื่องใหญ่ ดังเช่น ด้านการแต่งกาย นักเรียนมีการแต่งกายไม่สุภาพ ปล่อยชายเสื้อออกนอกกางเกงหรือกระโปรง ไม่ปักชื่อสัญลักษณ์ครบตามกำหนด สวมเครื่องประดับ สวมเสื้อผิตรีเปียบ สวมกางเกงหรือกระโปรงผิตรีเปียบ แต่งกายไม่ถูกต้องตามกิจกรรมหรือวันที่กำหนด สวมรองเท้าแตะมาโรงเรียน ใช้เครื่องสำอาง ย้อมผมเปลี่ยนสีผม ไว้เล็บยาวและไม่สวมถุงเท้ามาเรียน (ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑. ๒๕๕๑ : ๒-๙) ส่วนด้านความประพฤติ นักเรียนมีความเห็นแก่ตัว ขาดความอดทน ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่มีน้ำใจ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของทางโรงเรียน สูบบุหรี่ ดื่มของมีนเมา มั่วสุม ก่อความรำคาญ ประพฤติทำนองซู้สาว ก่อการทะเลาะวิวาท ลักขโมย ใช้วาจาหยาบคาย แสดงกิริยาไม่สุภาพกับผู้อื่น ขีดเขียนข้อความตามสถานที่ต่าง ๆ และทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน (กฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดความประพฤติของนักเรียน พ.ศ. ๒๕๔๘. ๒๕๔๘ : ๑๗-๑๘ ; กฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดความประพฤติของนักเรียน นักศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒. ๒๕๖๒ : ๗-๘) เป็นต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ในด้านการแต่งกาย และด้านความประพฤติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ให้เป็นประโยชน์สำหรับ นำไปใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่นักเรียนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
๒. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ขอบเขตของการวิจัย

๑. เนื้อหา

การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน ตามความคิดเห็นของบุคลากร โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ใน ๒ ด้าน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑ (๒๕๕๑ : ๒-๙) กฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดความประพฤติของนักเรียน พ.ศ. ๒๕๔๘ (๒๕๔๘ : ๑๗-๑๘) และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ (๒๕๖๒ : ๗-๘) ได้แก่

- ๑.๑ ด้านการแต่งกาย
- ๑.๒ ด้านความประพฤติ

๒. ผู้ให้ข้อมูล

๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๒.๑.๑ ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา ๒๕๖๔ จำนวน ๒,๓๓๗ คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ คน ครูผู้สอน จำนวน ๑๒๔ คน และนักเรียน ๒,๒๐๘ คน

๒.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา ๒๕๖๔ จำนวน ๓๙๗ คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ คน ครูผู้สอน จำนวน ๙๒ คน และนักเรียน จำนวน ๓๐๐ คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

๒.๒ ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน

จำนวน ๖ ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา จำนวน ๒ คน ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานเสริมสร้างความประพฤตินักเรียน จำนวน ๒ คน และผู้อำนวยการโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๒ คน

๓. ตัวแปรที่ศึกษา

๓.๑ ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

๓.๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา

๓.๑.๒ ครูผู้สอน

๓.๑.๓ นักเรียน

๓.๒ ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ใน ๒ ด้าน ได้แก่

๓.๒.๑ ด้านการแต่งกาย

๓.๒.๒ ด้านความประพฤติ

๔. ระยะเวลาในการทำวิจัย

มกราคม – เมษายน ๒๕๖๕

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยเป็น ๒ ระยะ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ ๑ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยสำรวจความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ใน ๒ ด้าน คือ ด้านการแต่งกาย และด้านความประพฤติ โดยจำแนกตามสถานภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ระยะที่ ๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการพัฒนาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ใน ๒ ด้าน คือ ด้านการแต่งกาย และด้านความประพฤติ จากข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โดยใช้การวิพากษ์หาข้อสรุปจากผู้เชี่ยวชาญ ด้วยเทคนิค Focus Group

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงระดับการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และนักเรียน

๒. ได้ข้อมูลในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนต่อไป

๓. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนต่อไป

คำจำกัดความ

๑. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนตามหน้าที่ตามระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของโรงเรียน มีความประพฤติดี มีระเบียบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในตนเองทำให้เกิดความสงบสุขสำหรับตนเองและสังคมส่วนรวม

๒. การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หมายถึง แนวทางที่เป็นแรงจูงใจทางบวกให้นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนประพฤติตนให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ๒ ด้าน คือ

๒.๑ ด้านการแต่งกาย หมายถึง เป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้แก่ตนเอง และเป็นการฝึกให้นักเรียนเคารพต่อกฎเกณฑ์ การปฏิบัติตามความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนที่สถานศึกษาแต่ละแห่งได้กำหนดให้นักเรียนแต่งกายให้ถูกต้อง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และทำให้เกิดความสวยงาม เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดโดยโรงเรียนต้นสังกัด

๒.๒ ด้านความประพฤติ หมายถึง เป็นผู้มีความประพฤติดี เป็นไปตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนด เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง การเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนด มีจิตอาสา ปฏิบัติกิจกรรมตามที่โรงเรียนมอบหมาย ไม่ทะเลาะวิวาท มีพฤติกรรมสมวัยไม่มีเรื่องชู้สาว และไม่ใช้สิ่งเสพติด เป็นต้น

๓. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานเสริมสร้างความประพฤตินักเรียน และผู้อำนวยการโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา

๔. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนที่ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้ง ของโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา ๒๕๖๔

๕. ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา ๒๕๖๔

๖. นักเรียน หมายถึง ผู้กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา ๒๕๖๔

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของนักเรียนโรงเรียน
โกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ครั้งนี้ ในเบื้องต้นผู้วิจัย
ได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย โดยได้
กำหนดกรอบของการศึกษาเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

๑. วินัยนักเรียน

- ๑.๑ ความหมายของวินัย
- ๑.๒ ความจำเป็นของวินัย
- ๑.๓ ประเภทของวินัย
- ๑.๔ สาเหตุของการขาดวินัยนักเรียน
- ๑.๕ การทำความผิดวินัยนักเรียน
- ๑.๖ การป้องกัน แก้ไขการทำความผิดทางวินัยนักเรียน

๒. การพัฒนาวินัยนักเรียน

- ๒.๑ กฎระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
- ๒.๒ ความมุ่งหมายของการพัฒนาวินัยนักเรียน
- ๒.๓ ขอบข่ายวินัยของนักเรียน
- ๒.๔ แนวทางการพัฒนาวินัยนักเรียน
- ๒.๕ การเสริมสร้างวินัยนักเรียน
- ๒.๖ บทบาทของผู้บริหารและครูกับการพัฒนาวินัยในโรงเรียน

๓. ความรับผิดชอบ

- ๓.๑ ความหมายของความรับผิดชอบ
- ๓.๒ ประเภทของความรับผิดชอบ
- ๓.๓ ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
- ๓.๔ วิธีปลูกฝังความรับผิดชอบ
๔. บริบทการบริหารด้านการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์
๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- ๕.๑ งานวิจัยในประเทศ
- ๕.๒ งานวิจัยต่างประเทศ
- ๖. กรอบแนวคิดในการวิจัย

วินัยนักเรียน

วินัยนักเรียนได้มีนักวิชาการให้ทัศนะไว้มีทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวคิดเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ได้ถูกต้อง จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดเหล่านั้นก่อน ซึ่งมีดังนี้

ความหมายของวินัย

คำว่า "วินัย ระเบียบวินัย" มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายทัศนะผู้วิจัยขอนำเอาทัศนะต่าง ๆ ของท่านเหล่านั้นมานำเสนอไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (๒๕๔๒ : ๒๑) ได้ระบุว่า วินัย หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ข้อตกลงที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกันเพื่อให้อยู่อย่างราบรื่นมีความสุข ความสำเร็จโดยอาศัยการฝึกให้ปฏิบัติตนรู้จักควบคุมตนเอง

พนัส หันนาคินทร์ (๒๕๔๒ : ๓๘) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง กติกาและกฎหมายที่สังคมได้วางไว้หรือกลุ่มได้กำหนดตกลงนำมาซึ่งความสงบ สุขความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงและความปลอดภัย

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (๒๕๔๕ : ๗๒) ให้ความหมายของวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวบุคคล ที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนที่สังคมกำหนดไว้โดยไม่ถือว่าเป็นการบังคับให้กระทำ

ปราชญา กล้าผจญ และพอดตา บุตรสุทธิวงศ์ (๒๕๕๐ : ๑๑) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน นอกจากนี้แล้ว วินัยยังหมายถึง ลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่า สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของวินัยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายด้วย

จากแนวคิดที่กล่าวมา สรุปได้ว่า วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของสังคม รู้จักปกครองตนเองให้เป็นคนดี มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัยในตนเอง ทำให้เกิดความสงบสุขสำหรับตนเองและสมาชิกในสถาบันและสังคมส่วนรวม

ความจำเป็นของวินัย

วินัยเป็นเครื่องควบคุมความประพฤตินักเรียนให้อยู่ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ขจัดโอกาสการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ระเบียบวินัยในโรงเรียนจึงมีความจำเป็น (พนัส หันนาครินทร์. ๒๕๒๔ : ๒๔๘ - ๒๔๙ : อ้างถึงใน หัสตินทร์ เขาวนปรีชา. ๒๕๔๒ : ๒๘๘) ดังนี้

๑. วินัยช่วยสร้างและรักษาสถานการณ์จำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนหากขาดวินัยแล้วการดำเนินงานของโรงเรียนจะดำเนินไปด้วยความยากลำบากจนกระทั่งไม่สามารถดำเนินการได้

๒. วินัยเป็นเครื่องเตรียมตัวนักเรียนสำหรับดำเนินชีวิตในภายหน้า เมื่อนักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีเสรีภาพเต็มที่ เสรีภาพจะผูกพันกับความรับผิดชอบ นักเรียนฝึกวินัยในโรงเรียนก็เป็นการฝึกใช้เสรีภาพไปด้วย

๓. วินัยเป็นเครื่องปลูกฝังให้รู้จักควบคุมตนเอง เป็นการฝึกฝนตั้งแต่อายุน้อย ถ้าขาดการฝึกฝนเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่อาจแก้ไขได้ยาก

หัสตินทร์ เขาวนปรีชา (๒๕๔๒ : ๒๘๘ - ๒๘๙) ได้กล่าวว่า เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาระเบียบวินัย ดังนี้

๑. การเป็นสมาชิกครอบครัว ครอบครัวเป็นส่วนที่เล็กที่สุดของสังคม หากมีการรักษาระเบียบวินัยของสมาชิกในครอบครัวทุกคนจะมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และเป็นที่ยอมรับ ทำให้ครอบครัวเป็นสุข สังคมก็จะมีความเข้มแข็ง

๒. การเป็นสมาชิกโรงเรียนหรือสถานศึกษา สถานศึกษาเป็นที่รวมของนักเรียนจำนวนมากมาจากหลายครอบครัว มีพฤติกรรมหลากหลายที่ต่างกันไป สถานศึกษาจะต้องหล่อหลอม พฤติกรรมของสมาชิกในสังคม การมีวินัยของสมาชิกในสถานศึกษาก็จะมีผลในการปูพื้นฐานไปสู่อนาคตด้วย

๓. การเป็นสมาชิกชุมชน ครอบครัวและสถานศึกษาจะช่วยให้บุคคลมีระเบียบวินัยในระดับหนึ่ง ชุมชนก็จำเป็นต้องมีระเบียบวินัยไว้ให้สมาชิกปฏิบัติตาม การให้กฎหมายมีผลต่อบุคคล จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการรักษาระเบียบวินัยในสังคม

จากที่กล่าวมา วินัยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคน เป็นการเตรียมคนให้รู้จักการมีระเบียบวินัย รู้จักควบคุมตนเอง เพื่อก่อให้เกิดความสงบ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การเคารพกฎวินัยส่งผลให้สังคมมีความเป็นระเบียบและผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ประเภทของวินัย

วรรัชกา บุญโชติรัตน์ (๒๕๕๒ : ๑๙) แบ่งประเภทของวินัยออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. วินัยสำหรับตนเอง เป็นวิธีการควบคุมพฤติกรรมของตนเองโดยตนเป็นผู้แนะนำ

ตนเองให้ประพฤติไปตามแนวทางที่ว่าดี วินัยประเภทนี้เป็นวินัยที่เราสร้างขึ้นมาจาก และตัวเราเองเป็นผู้ปฏิบัติตามข้อบังคับนั้น ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อให้พฤติกรรมของเราดำเนินไปตามทางที่เรามุ่งหมายไว้วินัยสำหรับตนเองนี้เป็นวินัยชั้นเลิศที่ทุกคนควรสร้างขึ้นสำหรับบังคับพฤติกรรมของตนเอง การสร้างวินัยสำหรับบังคับตนเองนั้นทำได้หลายอย่าง เช่น

๑.๑ การสร้างวินัยในการนอน การตื่น การดูหนังสือ การออกกำลังกาย การทำงาน และการพักผ่อนให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมในแต่ละวัน

๑.๒ สร้างวินัยเพื่อบังคับตนเองให้ทำในสิ่งที่ดีบางอย่าง และละเว้นในสิ่งที่เราคิดว่าเป็นความชั่ว แม้จะขัดกับความนิยมในสังคม เช่น การบังคับตนเองให้เป็นคนประหยัด ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา ตัดผมสั้น และแต่งกายให้ถูกระเบียบของสถานศึกษาอยู่เสมอ

๒. วินัยสำหรับหมู่คณะ คือการใช้ระเบียบข้อบังคับเป็นเครื่องมือในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้สมาชิกทุกคนในหมู่นั้นปฏิบัติตามหรือควบคุมพฤติกรรมของหมู่คณะนั้นให้บรรลุความมุ่งหมายที่หมู่คณะตั้งไว้เช่น วินัยในสถานศึกษา วินัยทหาร วินัยของตำรวจ วินัยของพระสงฆ์ วินัยข้าราชการพลเรือน เป็นต้น วินัยแต่ละหมู่แต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมายของหมู่นั้น ๆ อย่างไรก็ตามวินัยของหมู่นั้นจะต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญ คือ มีสามัคคีธรรม คารวะธรรมและปัญญาธรรม

หวน พินธุพันธ์ (๒๕๓๘ : ๙๖ - ๙๗) กล่าวถึง วินัยที่ใช้กันในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น ๓ประเภท ดังนี้

๑. วินัยเฉียบขาดแบบทหาร ใช้ในกรณีที่ถือว่านักเรียนยังไม่รู้จักรับผิดชอบ ชั่วดีจึงต้องควบคุมให้ปฏิบัติตามคำสั่งหรือระเบียบ ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษ ผู้ปฏิบัติไม่ใช่ผู้ออกระเบียบปฏิบัติ ข้อดีคือ ผู้ที่ถูกบังคับให้ประพฤติตนในทางที่ดีก็จะติดเป็นนิสัยและมีความประพฤติดีติดตัวไปในภายหน้า ข้อเสียคือ ผู้ที่ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามจะไม่เห็นคุณค่าของการประพฤติดี

๒. วินัยแบบคำนึงงาน ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนยิ่งหลักกว่า ถ้าได้ในสิ่งที่สนใจแล้วผู้ได้จะรู้สึกสบายใจ ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ ข้อดี ผู้ปฏิบัติพร้อมที่จะปฏิบัติตนในทางที่ตนสนใจ ข้อเสียคือ สถานศึกษามีอาจดำเนินการตามความสนใจและความต้องการของนักเรียนได้มากนัก

๓. วินัยที่เกิดจากการรู้จักความรับผิดชอบ รู้จักเกียรติของตนเอง ถือว่าเป็นวินัยที่มีคุณค่า เพราะเกิดจากความรับผิดชอบและเกียรติของตนเอง และสังคม สถานศึกษาจะช่วยให้เกิดวินัยได้โดยการหาวิธีการก่อให้เกิดความรัก การนับถือและการรู้จักรับผิดชอบ

จากที่กล่าวมา ประเภทของวินัย เกี่ยวข้องกับการบังคับตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความรับผิดชอบ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่เบียดเบียนกัน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เข้าใจผู้อื่น สำคัญว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

สาเหตุของการขาดวินัยนักเรียน

การขาดระเบียบวินัยของนักเรียนมีหลายสาเหตุ อังพิจารณาได้จากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้
 เชาวน์ มณีวงศ์ (๒๕๔๘ : ๑๗๐ - ๑๗๔) ได้สรุปสาเหตุของการขาดวินัยนักเรียนไว้ดังนี้

๑. ปัญหาจากตัวนักเรียนเอง สืบเนื่องมาจากวิถีชีวิตของนักเรียนที่เข้าสู่วัยรุ่น ก่อให้เกิดวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่แปรปรวนแปรไปจากในวัยเด็ก ทำให้อารมณ์และสภาพจิตใจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ไม่ชอบที่จะร่วมกิจกรรมกับบุคคลในวัยอื่น ๆ อันนอกเหนือไปจากกลุ่มวัยเดียวกับตน กลายเป็นช่องว่างระหว่างวัยที่มักจะขัดแย้งหรือได้แย้งกับบุคคลอื่น ๆ ที่มีใช้พวกของตนเอง ความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ดังกล่าว จึงทำให้เกิดปัญหาบางประการ อาทิ ขาดความเชื่อมั่น หรือความมั่นใจในตนเอง บรรดาสิ่งที่เรียนรู้สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ อันนอกเหนือไปจากตำราเรียน ความสนใจในการเรียนลดลง จนถึงขั้นสอบตก ด้วยเกิดใส่ใจในกิจกรรมอื่น ๆ แทนความสนใจในเรื่องเพศตรงข้าม การแต่งกายตามแฟชั่นนิยม นักร้องนักแสดงวัยรุ่น การสื่อสารทาง อินเทอร์เน็ต ตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ๆ แทน เป็นต้น

๒. ปัญหาจากเพื่อน เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นแล้วนักเรียนจะสนใจและใส่ใจกับเพื่อนยิ่งกว่าสิ่งอื่น มิได้ใส่ใจกับความถูกต้อง ทว่าสนใจกับความสนุกสนานในกิจกรรมที่ทำร่วมกันมากกว่า ซึ่งแน่นอนว่าหากรู้จักคิด โดยช่วยกันคิดและช่วยกันทำในสิ่งที่ถูกต้องและสังคมยอมรับแล้ว

๓. ปัญหาจากครู ทศนคติของครูที่มีต่อนักเรียนเป็นสำคัญ อาจเป็นแรงผลักดันให้นักเรียนบังเกิดความรู้สึกที่ไม่มีความสุขในโรงเรียน อันมีผลมาจากสภาพห้องเรียนที่ไม่น่าสนใจ ความสนใจและใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง วิธีการสอนของครู ความเข้าใจในวิชาที่ครูสอน ตลอดจนการแตกแยกแบ่งกลุ่มของครูในโรงเรียนด้วยกันจนนักเรียนสังเกตเห็นได้

๔. ปัญหาจากครอบครัวและสภาพแวดล้อม ครอบครัวหรือบ้าน เป็นปัจจัยสำคัญของนักเรียนซึ่งมีผลกระทบต่อนักเรียน โดยตรง กล่าวคือหากบ้านหรือครอบครัวให้ความอบอุ่น และ

สนใจในตัวนักเรียนโดยตลอด ย่อมทำให้นักเรียนมีความเข้มแข็งทางจิตใจ บังเกิดความพร้อมทางอารมณ์และเชื่อมั่นในตนเอง กอปรกับสภาพแวดล้อมที่ดี ย่อมจะส่งเสริมให้ นักเรียนมีรากฐานทางจิตใจที่ดี มีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่ดีต่อไปในอนาคต

๕. สภาพสังคมส่วนรวมของบ้านเมือง เป็นที่แน่นอนว่าหากสภาพสังคมส่วนรวมของประเทศชาติดำรงสู่ความเป็นสังคมสมานฉันท์อย่างแท้จริงแล้ว ย่อมทำให้สภาพบ้านเมือง สงบสุข

ขณะเดียวกันหากสภาพสังคมส่วนรวมวุ่นวายสับสนไปด้วยความแตกแยกแก่งแย่งและ แข่งขันกันตลอดเวลา ก็จักเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่นักเรียนให้ได้รับรู้และรับทราบ ด้วยมีตัวอย่าง จากผู้ใหญ่ที่ขาดระเบียบและไร้วินัยเป็นจำนวนมากนั่นเอง

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (๒๕๔๔ : ๒๓๑ - ๒๓๒) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการทำผิดวินัยของนักเรียนไว้ ดังนี้

๑. ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากโรงเรียน ได้แก่ การสอนไม่ดี จัดหลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ตารางสอนไม่ยืดหยุ่น โปรแกรมการเรียนการสอนและโปรแกรมอื่น ๆ ไม่ปรับให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ความสามารถของนักเรียน

๒. ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง ได้แก่ นักเรียนไม่เข้าใจกฎระเบียบต่าง ๆ นักเรียนไม่เข้าใจเหตุผลของการมีระเบียบต่าง ๆ พื้นฐานการศึกษาของนักเรียนไม่ดี การไม่รู้จักเลือกคบเพื่อน นักเรียนมีเรื่องกระทบกระเทือนทางจิตใจ และนักเรียนมีความรู้สึกขัดแย้งกับครู

๓. ปัญหาเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมทั้งทางบ้านและชุมชน ได้แก่ สภาพการใช้อำนาจของบุคคลและความสัมพันธ์ภายในบ้านไม่ดี บ้านอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการก่ออาชญากรรมบ่อย ๆ นักเรียนมีภาระต้องรับผิดชอบมากหรือต้องทำงานดึกเกินไป

๔. ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียนที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ได้แก่ วิชาที่จัดให้เรียนยากหรือง่ายเกินไป วิชาที่ทางโรงเรียนจัดให้เรียนไม่ตรงกับความต้องการหรือขาดความสนใจของนักเรียน การมอบหมายงานให้นักเรียนทำในชั้นอาจจะหนักเกินไป หรือเบาเกินไป ครูอธิบายไม่ชัดเจน เนื้อหาและกิจกรรมที่จัดไม่เหมาะสม การจัดที่นั่งเรียนไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ไม่มีการสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กที่เรียนอ่อน การประเมินผลขาดความยุติธรรม และทัศนคติของครูต่อนักเรียนอาจจะเป็นไปในทางที่ไม่ดี ขาดความอบอุ่นและที่พึ่ง

สรุปได้ว่า การทำผิดวินัยของนักเรียนเกิดจากสาเหตุของการขาดวินัยนักเรียน อันได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน ปัญหาจากครู ปัญหาจากเพื่อน และปัญหาที่เกิดจากทางบ้าน จากสภาพแวดล้อมและชุมชน

การทำความผิดวินัยนักเรียน

จากการศึกษาของ ดำรง ประเสริฐกุล (๒๕๔๒ : ๒๑๘ - ๒๒๐) ได้กล่าวถึงการทำความผิดวินัยของนักเรียนไว้อย่างน่าสนใจว่า ความผิดทางวินัยของนักเรียนที่พบบ่อย ๆ ก็คือ การละเมิดสิทธิของคนอื่น ๆ หรือละเมิดข้อบังคับของโรงเรียน เช่น การหยิบดินสอและยางลบของเพื่อนไปเป็นของตนเองโดยนำกลับไปบ้าน การหยิบหนังสือเพื่อนไป หรือการทำเสียงดังในขณะที่เรียนหนังสือในห้องเรียน โดยไม่มีเหตุผลอันควร

การแสดงความคิดเห็นทางวินัยของนักเรียนที่พบบ่อย ๆ อาจแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ คือ

๑. ระยะแรก เป็นระยะเพียงกระซิบกระซาบในขณะที่เรียนหนังสือ หรือการไม่ตั้งใจทำงานตามที่ครูอาจารย์สั่ง

๒. ระยะที่สอง ระยะนี้เป็นระยะที่แสดงออกโดยเปิดเผย การแสดงออกโดยการส่งเสียงดังเวลาครูสอน คุยเสียงดัง หัวเราะในห้องเรียน แกล้งเพื่อนต่อหน้าครูอาจารย์ในชั้นเรียน

๓. ระยะสุดท้าย ระยะนี้เป็นการแสดงความก้าวร้าวออกมาโดยเปิดเผย เช่น ใช้ของขว้างปาเพื่อนขณะเรียน คำเพื่อนโดยออกเสียงดังๆ เขกศีรษะเพื่อนหรือแสดงความไม่เคารพต่อครูอาจารย์โดยเปิดเผย เล่นการพนัน ขโมยของเพื่อน พกอาวุธมาโรงเรียน ชกต่อยกับ เพื่อน เป็นต้น นอกจากนี้ การทำความผิดวินัยของนักเรียนยังเกิดจากสาเหตุหลายประการ

การป้องกัน-แก้ไขการทำความผิดทางวินัยนักเรียน

การกระทำผิดทางวินัยของนักเรียน ถือเป็นหน้าที่ของโรงเรียนจะต้องหาทางแก้ไขและสร้างวินัยให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน โดยใช้หลักการพัฒนาส่งเสริมพฤติกรรมมุ่งไปสู่การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจใช้วิธีต่าง ๆ กันได้หลายวิธี (ดำรง ประเสริฐกุล, ๒๕๔๒ : ๒๒๑ - ๒๒๗) ดังนี้

๑. การส่งเสริมให้เกิดความสนใจในบทเรียน ครูอาจารย์จะต้องพยายามสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นในการเรียนการสอน โดยครูอาจารย์จะต้องหาเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ มาใช้ในการสอนเพื่อจูงใจให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียน ซึ่งอาจจะหาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการสอน

๒. การสร้างความรักโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่เด็กนักเรียน โรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้จัดขึ้น หรือให้นักเรียนได้จัด กิจกรรมตามความต้องการของนักเรียน โดยมีครูอาจารย์เป็นผู้ควบคุมดูแลอยู่ด้วย เช่น ให้นักเรียนจัดกิจกรรมรื่นเริงในวันปิดภาคเรียนปลายปี วันปีใหม่ วันสถาปนาโรงเรียน จัดกิจกรรม ชมรม หรือจัดให้นักเรียนรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันในโรงเรียน จัดการแข่งขันกีฬา หรือจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนในกลุ่มเดียวกันโดยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม

๓. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะครูอาจารย์ด้วยกัน การที่ครูอาจารย์แต่ละคนจะมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันได้ ก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนว่าจะบริหารงานอย่างไร จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมในเรื่องต่าง ๆ และจะต้องสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะครูอาจารย์ เมื่อครูอาจารย์มีความสามัคคีกันก็ไม่มีเรื่องที่จะมาฉกฉวยต่อกัน ครูอาจารย์ก็จะมีเวลาพอที่จะให้การอบรมสั่งสอนนักเรียน ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนให้ความสนิทสนมกับนักเรียนทุกคนได้ ทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธาและรักใคร่ในตัวครูอาจารย์ นักเรียนก็จะเชื่อฟังในสิ่งที่ครู

อาจารย์อบรมสั่งสอน ซึ่งจะทำให้นักเรียนไม่ทำผิดวินัย

๔. พยายามขจัดสิ่งยั่วยุที่จะก่อให้เกิดความผิดทางวินัย สิ่งยั่วยุต่าง ๆ ทั้งที่อยู่นอกโรงเรียนและในโรงเรียน อันได้แก่ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ โรงเรียน เช่น สถานเริงรมย์ แหล่งมั่วสุมอบายมุข สนามแข่งขันการเล่นเกมต่าง ๆ โดยพยายามสอดส่องดูแลนักเรียนอย่าให้เข้าไปในสถานที่เหล่านี้ได้ นอกจากนี้สิ่งยั่วยุภายในได้แก่ ความรู้สึกทางจิตใจหรือทางอารมณ์ พยายามอย่าให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนหรือตัวครูอาจารย์: นักเรียนก็จะไม่ทำผิด วินัย

๕. การให้รางวัลความประพฤติดี การให้รางวัลความประพฤติดีควรทำต่อหน้านักเรียน การให้รางวัลนี้จะต้องให้ในลักษณะที่เป็นการตั้งใจให้นักเรียนอยากทำดีด้วยความอยากจะทำ

๖. ความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน โรงเรียนจะต้องติดต่อกับทางผู้ปกครอง หรือบิดามารดาของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เช่น นักเรียนมาโรงเรียนสายหรือไม่มาโรงเรียนเพียงวันเดียว โรงเรียนจะต้องเขียนจดหมายถึงผู้ปกครองทันที ถ้าทางคมนาคมสะดวกก็ใช้ไปรษณียบัตรส่งไปให้ผู้ปกครองทราบ และให้ผู้ปกครองตอบกลับมาโรงเรียนทันทีเช่นเดียวกัน เพื่อให้ นักเรียนทราบว่าทางโรงเรียนได้ติดต่อกับทางบ้าน เด็กจะได้ไม่กล้าหนีโรงเรียนหรือมาสาย

๗. การชี้แจงตักเตือนนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นหมู่คณะ การตักเตือนนักเรียนเป็นรายบุคคลควรทำในห้องส่วนตัวของครูอาจารย์โดยไม่ให้ผู้อื่นได้รับรู้ เพื่อมิให้นักเรียนเกิดความอับอาย ถ้าเป็นหมู่คณะควรจะเป็นการตักเตือนในเรื่องทั่ว ๆ ไป เพื่อเป็นการชี้ให้นักเรียนเข้าใจว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ หรือในเรื่องการปฏิบัติตัวของนักเรียนว่ายังมีข้อบกพร่องอะไรบ้าง ในการเรียกนักเรียนที่กระทำผิดมาปรับความเข้าใจ เพื่อชี้แจงให้นักเรียนเห็นโทษของการกระทำนั้น ๆ ด้วยเหตุผล นักเรียนอาจจะระลึกถึงความผิดพลาดได้เอง ซึ่งวิธีนี้ได้กระทำกับนักเรียนที่โตแล้วจะได้ผล เพราะนักเรียนโตพอที่จะเข้าใจอะไรต่าง ๆ ได้ง่าย ถ้านักเรียนเป็นคนที่มีเหตุผล

๘. การจัดกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ทางโรงเรียนจะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้เด็กในวัยเด็กมีกำลังมากจะทำให้ใช้กำลังที่มีอยู่เกิดประโยชน์ต่อร่างกาย แทนที่จะใช้กำลังไปในทางที่ผิด

สรุปได้ว่า การป้องกัน แก้ไขการทำความผิดทางวินัยของนักเรียน ต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจ นำทฤษฎีทางด้านจิตวิทยา มาปรับใช้ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น การให้รางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี จัดกิจกรรม ต่าง ๆ ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และอาศัยความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน

การพัฒนาวินัยนักเรียน

กฎระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหัวข้อคุณธรรมไว้ ๓๐ ประการ ที่คาดหวังให้นักเรียน เป็น ผู้มีความประพฤติดี ซึ่งได้แก่ การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์มีความเมตตากรุณา การไม่โลภและไม่ขโมย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น การรู้จักความพอดี การไม่พูดปดไม่บิดไม่อำพรางความจริง การมีสัจจะและความรักจริง การไม่ลองเล่น และใช้สิ่งเสพติด ความเป็นผู้มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ ความอดทนอดกลั้น ความกล้าหาญ และความเชื่อมั่นในตนเอง ความกตัญญูกตเวที ความซื่อสัตย์ ความเป็นผู้มีเหตุผล ความละเอียด และความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว ความซนซนหมั่นเพียร การทำให้สงบและมีอารมณ์แจ่มใส ความไม่เห็นแก่ตัว ความประณีตละเอียด ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ ไม่ลำเอียง ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา การยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีมารยาทและนิสัยส่วนบุคคลดี มารยาทในการเคารพ การขออภัย ขอบคุน การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความยินดี แสดงความเสียใจมีหลักการในการอยู่ร่วมกัน เป็นผู้มีวัฒนธรรม และปฏิบัติตามระเบียบประเพณี ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การปฏิบัติตามจริยธรรมอันดีงาม (สมพงษ์ จิตระดับ. ๒๕๓๐ : ๒๗ - ๒๘)

กฎกระทรวงว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการวางระเบียบไว้ (ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑. ๒๕๕๑ : ๒-๙)ดังต่อไปนี้

๑. เครื่องแบบนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

๑.๑ นักเรียนชาย เสื้อผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต หรือคอปกกลม แขนสั้น เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กางเกง ผ้าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีแดง ขาสั้น รองเท้า หนังส้น หรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้นหุ้มปลายเท้า ชนิดผูกหรือมีสายรัด หลังเท้า ถุงเท้า ส้น สีขาว

๑.๒ นักเรียนหญิง เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต หรือคอปกกลม แขนสั้น เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้า ด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กระโปรง ผ้าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีแดง แบบจีบ รูดรอบตัว หรือขาวเพียงใต้เข่า แบบจีบทบรอบเอว หรือพับเป็นจีบข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้วชายกระโปรงคลุมเข่ารองเท้า หนังส้นหรือผ้าใบสีดำแบบหุ้มส้นหุ้มปลายเท้า ชนิดผูก หรือมีสายรัดหลังเท้า ถุงเท้า ส้น สีขาว

๒. เครื่องแบบนักเรียนระดับประถมศึกษา

๒.๑ นักเรียนชาย เสื้อ ผ้ายสีขาว แบบคอเชิ้ต เชิ้ตโปโล หรือคอปกกลม แขนสั้น เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวาบนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กางเกง ผ้ายืดดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่า หรือสีกากี แบบสุภาพ ขาสั้น เข็มขัด หนักร สีดำหรือสีน้ำตาล หัวเข็มขัดเป็น โลหะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าชนิดหัวกลัด นักเรียนที่เป็นลูกเสือจะใช้เข็มขัดลูกเสือแทนก็ได้ รองเท้า หนังหรือผ้าใบ สีดำหรือสีน้ำตาล แบบหุ้มสันชนิดผูก ถุงเท้า สั้น สีขาวหรือสีน้ำตาล

๒.๒ นักเรียนหญิง เสื้อ ผ้ายสีขาว แบบคอเชิ้ต คอบัว หรือคอปกกลาสีผูกด้วยผ้าผูกคอ ชายสามเหลี่ยมเงื่อนกลาสี สีดำหรือสีกรมท่า แขนสั้น เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษา ปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กระโปรง ผ้ายืดดำหรือสีกรมท่า แบบจีบรูปตัวหรือจีบทบรอบเอวหรือพับเป็นจีบข้างละ สามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้วชายกระโปรงคลุมเขารองเท้า หนังหรือผ้าใบสีดำแบบหุ้มสันหุ้มปลายเท้า มีลายรัดหลังเท้า ถุงเท้า สั้น สีขาว

๓. เครื่องแบบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๓.๑ นักเรียนชาย เสื้อ ผ้ายสีขาว แบบคอเชิ้ต แขนสั้น เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กางเกง ผ้ายืดดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีกากี แบบสุภาพขาสั้น เข็มขัด หนักร สีดำหรือสีน้ำตาล หัวเข็มขัดเป็นโลหะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าชนิดหัวกลัด นักเรียนที่เป็นลูกเสือจะใช้เข็มขัดลูกเสือแทนก็ได้ รองเท้า หนังหรือผ้าใบ สีดำหรือสีน้ำตาล แบบหุ้มสันชนิดผูกถุงเท้า สั้น สีขาวหรือสีน้ำตาล

๓.๒ นักเรียนหญิง เสื้อ ผ้ายสีขาว แบบคอปกกลาสีผูกด้วยผ้าผูกคอชายสามเหลี่ยมเงื่อนกลาสี สีดำหรือสีกรมท่า แขนสั้น เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กระโปรง ผ้ายืดดำหรือสีกรมท่า แบบสุภาพ พับเป็นจีบข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้วชายกระโปรงคลุมเข่า รองเท้า หนังหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มสันหุ้มปลายเท้า มีสายรัด หลังเท้า ถุงเท้า สั้น สีขาว

กฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดความประพฤติของนักเรียน นักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้ (กฎกระทรวงศึกษาธิการกำหนดความประพฤติของนักเรียน พ.ศ. ๒๕๔๘. ๒๕๔๘ : ๑๗-๑๘) และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ (๒๕๖๒ : ๗-๘)

นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่ประพฤติตน ดังต่อไปนี้ ๑) หนีเรียนหรือออกนอกสถานศึกษา โดยไม่ได้รับอนุญาตในช่วงเวลาเรียน ๒) เล่นการพนัน จัดให้มีการเล่นการพนัน หรือมั่วสุมในวงการเล่น ๓) พกพาอาวุธหรือวัตถุระเบิด ๔) ซื้อ จำหน่าย แลกเปลี่ยน เสพสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สิ่งมีนเมาบุหรี่ยาเสพติด ๕) ลักทรัพย์ ทรัพย์ โจรกรรม ทรัพย์ ข่มขู่ หรือบังคับขืนใจ เพื่อเอาทรัพย์สินบุคคลอื่น ๖) ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ อันน่าจะ ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรวมกลุ่มหรือมั่วสุมเพื่อกระทำการดังกล่าว ๗) แสดงพฤติกรรมทางซู้สาวอันไม่เหมาะสม กระทำการลามกอนาจาร แต่งกายล่อแหลม หรือไม่เรียบร้อยในโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือแต่งเครื่องแบบนักเรียนหรือนักศึกษาไม่เรียบร้อย ๘) เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี และ ๙) เทียวเตรนนอกสถานที่พัก รวมกลุ่ม หรือมั่วสุมอันเป็นการสร้างความเดือดร้อน ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น”

ความมุ่งหมายของการพัฒนาวินัยนักเรียน

สุพจน์ สนั่นไพบูลย์ (๒๕๕๐ : ๒๐) ได้กล่าวว่าโรงเรียนสามารถที่จะสร้างเสริมวินัยให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนได้ ควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

๑. การทำดีของนักเรียน เป็นไปเพราะความเห็นดีเห็นชอบของนักเรียนเอง ที่จะได้จากการกระทำ ไม่ใช่เพราะอำนาจภายนอกมาบีบบังคับให้กระทำดี การเชื่อฟังคำสั่งและ ระเบียบเกิดขึ้นจากการเข้าใจเหตุผลของการกระทำตามระเบียบ ไม่ใช่เพราะความกลัวอำนาจ

๒. การออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตาม จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วว่าจะเป็นส่วนช่วยให้นักเรียนรู้จักประพฤติดี ไม่ใช่ออกมาเพื่อเหตุผลส่วนตัวของผู้มีอำนาจที่จะออกคำสั่งนั้น ๆ

๓. การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดวินัย เป็นไปตามลักษณะพื้นฐานส่วนตัวของ ผู้กระทำผิดเป็นรายๆ ไป

๔. กิจกรรมทั้งหลายของนักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียนเป็นส่วนช่วยให้นักเรียนได้สร้างความเจริญไปในทางที่ถูกที่ควรอันเป็นที่ยอมรับกันในสังคม

ดังนั้นการเสริมสร้างวินัยแก่นักเรียนจึงมีความมุ่งหมายให้นักเรียนปกครองตนเองได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การมีวินัยจะทำให้ได้ชื่อว่าเป็นคนดี

ขอบข่ายวินัยนักเรียน

ขอบข่ายวินัยของนักเรียน ในที่นี้เป็นการกำหนดหัวข้อที่จะนำมาใช้เป็นกรอบในศึกษาเรื่องเกี่ยวกับวินัยของนักเรียนซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น ๓ ด้านได้แก่ ๑) ด้านการแต่งกาย ๒) ด้านความประพฤติ และ ๓) ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งในแต่ละด้านจะได้นำมาศึกษาตามลำดับดังนี้

๑. ด้านการแต่งกาย

การแต่งกายให้ถูกกาลเทศะเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเครื่องแต่งกาย จะบอกผู้อื่นได้ว่าผู้แต่งเป็นคนอย่างไร เครื่องแต่งกายจะบอกความรู้สึกแก่ผู้พบเห็นได้ และเมื่อแต่งกายไม่เรียบร้อย จะทำให้ตนเองขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความภาคภูมิใจ ซึ่งผิดกับเมื่อแต่งกายดี จะรู้สึกผ่องแผ้วและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

ธรรมรส โชติบุญชร (๒๕๔๐ : ๑๒๖ - ๑๓๓) ได้กล่าวไว้ว่า การแต่งกายดีเป็นการเสริมสร้างบุคลิกลักษณะที่ดีให้กับบุคคล และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น การแต่งกายเป็นการเพิ่มบุคลิกลักษณะ และการจะเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะที่ดีจะต้องมีศิลปะในการแต่งกาย เพื่อเพิ่มบุคลิกลักษณะเพราะบุคคลมองกันหรือวินิจฉัยกัน ด้วยการอาศัยการแต่งกายนั่นเอง

จากที่กล่าวมา การมีวินัยด้านการแต่งกาย เป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้แก่ตนเอง และเป็นการฝึกให้นักเรียนเคารพต่อกฎเกณฑ์ การปฏิบัติตามวินัยของนักเรียนที่สถานศึกษาแต่ละแห่ง ได้กำหนดให้นักเรียนแต่งกายให้ถูกต้อง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และทำให้เกิดความสวยงาม เริ่มจากการกำหนดนโยบาย แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดกิจกรรม ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด นิเทศ ติดตาม ประเมินผลระหว่างการดำเนินการ ประเมินและสรุปผลการดำเนินงานหลังจากดำเนินการ และดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง จนเป็นงานประจำที่ต้องปฏิบัติ

๒. ด้านความประพฤติ

กรมวิชาการ (๒๕๔๒ : ๓๓) กล่าวถึง พฤติกรรมของการมีวินัยในตนเองมี ๑๑ กลุ่ม ดังนี้

มีความเชื่ออำนาจภายในตนเอง มีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เคารพต่อกฎเกณฑ์ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่ เป็นอย่างดี รู้จักเสียสละ มีความอดทน มีความตั้งใจเพียรพยายาม และยอมรับการกระทำของตน

สรุปได้ว่า ความมีวินัยด้านความประพฤติ หมายถึง เป็นผู้มีความประพฤติดี มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์ มีความเมตตากรุณา ไม่โลภและไม่ขโมย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ รู้จักความพอดี อดทนกลั่น เชื่อมมั่นในตนเอง กตัญญูทเวทที่ซื่อสัตย์ มีเหตุผลไม่พูดปด มีสัจจะและความรักจริง และไม่ใช้สิ่งเสพติด การส่งเสริมให้นักเรียนมีความประพฤติดังกล่าวโดยเริ่มจากสถานศึกษา กำหนดนโยบาย แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดกิจกรรม ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด นิเทศ ติดตาม ประเมินผลระหว่างการดำเนินการ ประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน หลังจากดำเนินการ และดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่องจนเป็นงานประจำ

๓. ด้านความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ เป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีความรับผิดชอบสูงจะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข และยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้วย (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.๒๕๓๗ : ๑๓)

ความรับผิดชอบถือเป็นระเบียบวินัยอย่างหนึ่ง ความรับผิดชอบคือ การยอมรับรู้และสำนึกในการกระทำของตน การยอมรับผลแห่งการกระทำของตนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็ผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะถูกหรือผิด ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดผลดีขึ้น ความรับผิดชอบทำให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ซึ่งการปฏิบัติตามหน้าที่ก็คือความมีวินัยและความรับผิดชอบมี ดังนี้

๑. ความรับผิดชอบต่อตนเอง เช่นรู้หน้าที่ ตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติตนไปสู่ความเป็นพลเมืองดี การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมและการปลูกฝังระเบียบวินัยให้แก่คนในชาติ การยอมรับเหตุผล กล้าแสดงออก กล้ารับผิดชอบ และยับยั้งชั่งใจ

๒. ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เช่นช่วยเสริมสร้างความสงบสุขในสังคม การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การวางตัวอย่างให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความอดทนอดกลั้น สงบเสงี่ยม

๓. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นผลมาจากการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่นอย่างเหมาะสม ได้แก่ การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความมานะอดทน ไม่หะเลหมม ไม่ละเมียดประ โยชนซึ่งเป็นของสาธารณะ

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลแห่งการกระทำของตนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็ผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะถูกหรือผิด ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดผลดีขึ้น การสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในสถานศึกษา เริ่มจากกำหนดนโยบาย แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดกิจกรรม ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด นิเทศ ติดตาม ประเมินผลระหว่าง การดำเนินการ ประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน หลังจากดำเนินการ และดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนาวินัยนักเรียน

นักวิชาการและนักการศึกษา ได้ให้แนวทางการพัฒนาวินัยนักเรียน ไว้ดังนี้

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (๒๕๓๙ : ๒๓-๒๕) ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนา

วินัย ดังนี้

๑. ควรเริ่มต้นส่งเสริมวินัยจากเรื่องที่ย่ายในชีวิตประจำวัน เช่น การรักษาความสะอาดให้คุ้นเคยกับการทำตามระเบียบง่าย ๆ เช่น การเคารพสิทธิก่อนหลังจนเกิดเป็นนิสัยไม่ต้องจ้องใจหรือตั้งใจ ฝึกความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ไม่สร้างมลภาวะ โดยให้เหตุผลแนวคิดเพื่อให้เด็กเข้าใจ รับผิดชอบต่อความสุขของตนเองและสังคมเมื่อวินัยภายนอกเกิดเป็นความเคยชินแล้ว จะฝึกจิตใจให้มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ มีหิริโอตตปปะ เป็นกำลังใจให้ทำในสิ่งที่เหมาะที่ควร

๒. ควรลดการชี้แนะ บังคับ สั่งสอนและอบรมลง เพราะวินัยที่เกิดจากการควบคุม บังคับจากภายนอก มักไม่ถาวร ควรใช้หลักจิตวิทยาแบบมนุษยนิยมในการช่วยให้เด็กรู้จักคิด และตัดสินใจด้วยตนเองสร้างข้อตกลงด้วยตนเอง และปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลงด้วยความเต็มใจซึ่งเป็นวินัยในตนเอง

๓. ควรรณรงค์ให้มีการส่งเสริมวินัย โดยใช้สื่อต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชน

๔. ทำตนเองให้มีวินัย ทำครอบครัวให้มีวินัย ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมีวินัย ทำให้เพื่อนและผู้ใกล้ชิดมีวินัย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของวินัย และประพฤติปฏิบัติอย่างมีวินัย ร่วมมือกับองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ที่สร้างเสริมวินัย

๕. การกำหนดวินัยควรปรับให้ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเป็นธรรม ควรฝึกการทำกิจกรรมกลุ่ม

วนิดา เสวกครุณทร (๒๕๓๗ : ๗๒) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนานักเรียน ไว้ดังนี้

๑. ผู้ใหญ่สามารถสร้างวินัยให้กับเด็กได้คือการทำตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็กประพฤติตน ปฏิบัติตน คอยชี้แนะ ตักเตือน รวมทั้งให้เหตุผลข้อดี และข้อเสียของการประพฤติปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ได้

๒. ชั้นเรียนกับการสร้างวินัยซึ่งในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนครูต้องคอยควบคุมเอาจริงกับระเบียบข้อบังคับถ้าทำผิดก็ลงโทษและทำอย่างต่อเนื่อง

๓. กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมสร้างนิสัยในโรงเรียนประถมศึกษา ครูประจำชั้น มีความใกล้ชิดเด็กมาก จึงเหมาะสมที่จะช่วยปลูกฝัง และสร้างนิสัยให้กับเด็กในหลายโอกาสที่เอื้ออำนวยให้ โดยเฉพาะตอนเช้าหลังเคารพธงชาติ ซึ่งโรงเรียนส่วนมากมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์การปรับตัวตลอดจนการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และกิจกรรมต่าง ๆ ควรวางโครงการอย่างมีจุดประสงค์

กรรณิกา ลิ้มพะสุต (๒๕๓๙ : ๕๑ - ๕๖) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาวินัยไว้ดังนี้

๑. จัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติตนเองภายในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียน ได้ทราบความคาดหวังพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งข้อตกลงต้องร่วมกันเห็นชอบระหว่างครู กับนักเรียนเมื่อมีการ

กระทำผิด ข้อตกลงก็มีการทบทวนด้วยวิธีใหม่ เพื่อจะได้ไม่บ่น พุดซ้ำซาก พร่ำเพรื่อจนให้เกิดการเหนื่อยหน่าย และมีอารมณ์อยากต่อต้าน

๒. เมื่อมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้น ศักยภาพให้ชัดเจน แล้วช่วยกันคิดหาแนวทางแก้ไข มีวิธีทางแก้ปัญหาหลากหลาย โดยมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกันคือแก้ปัญหาเพื่อเป็นแนวทางให้เด็กคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น ได้ด้วยตนเองต่อไป พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นได้ด้วยตลอดเวลา ถ้ากิจกรรมในชั้นเรียนทำสิ่งซ้ำไม่น่าสนใจ ต่ำกว่าความสามารถของเด็ก หรือสูงกว่าความสามารถของเด็กที่จะทำสำเร็จได้ เด็กก็จะหาทางออกอย่างอื่น ที่ก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมตามมา ดังนั้นจึงต้องหาสาเหตุของพฤติกรรมให้พบก่อนจึงจะแก้ปัญหาที่ตรงจุด

๓. ครูเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก ได้มีข้อตกลงกันอย่างไร ครูก็ควรทำเป็นตัวอย่างในเรื่องเหล่านั้นสำหรับเด็ก ไม่ใช่ครูแนะนำให้เด็กปฏิบัติอย่างหนึ่ง แต่ครูก็ปฏิบัติอีกอย่างตรงกันข้าม เช่น ครูสอนให้เด็กพูดจาดี ๆ กับเพื่อน รู้จักควบคุมไม่ให้โกรธเพื่อน ไม่ส่งเสียงดัง ไม่ทะเลาะกันแต่เมื่อเด็กทำผิดครูเองจับเด็กเขย่า ตะคอกขู่เด็กเสียงดัง หรือครูมีปัญหาตัวเอง ทะเลาะกันเสียงดังขัดกับครูที่ได้แนะนำไว้ เด็กเกิดความสับสนว่าจะปฏิบัติอย่างไร

๔. มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติต่อเด็กทุกคนโดยเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลหลักการตามข้อตกลงเป็นจุดสำคัญ ไม่ว่าจะเป็ลูกหลานของใครก็เอาจริงทำจริงก็ได้ผล ถ้าครูทำได้เด็กก็จะศรัทธาในตัวครู วินัยก็จะเกิดตามมา บางครั้งมีกรณีทำผิดเกิดขึ้นนักเรียนกลุ่มหนึ่งถูกลงโทษอีกกลุ่มหนึ่งมีความผิดในกรณีเดียวกันครูเพิกเฉย เพราะว่าเป็นลูกผู้มีอิทธิพล ถ้าทำเช่นนี้เมื่อไร เด็กทั้งสองกลุ่มจะไม่เชื่อศรัทธาครู

๕. ปรับเปลี่ยนเทคนิคในการจัดการเรื่องวินัยให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ในแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน เทคนิคเดิมที่ใช้มาแล้วอาจจะใช้ไม่ได้อีกวิธีหนึ่ง

๖. ให้เด็กรู้แผนงานในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ ช่วยเตรียมตัว เตรียมใจ รู้อะไรที่มีต่อตัวเขาในการเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงานที่กำหนด หรือตามข้อตกลงที่กำหนด มีป้ายประกาศแจ้งให้ทราบประกอบกับการมีสัญญาณ สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยในการดำเนินงานตามแผนงาน

๗. เมื่อมีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ที่เรียกร้องความสนใจจากครูตลอดเวลา ครูอาจใช้วิธีเมินเฉย ไม่สนใจ การไม่ให้ความสนใจบางครั้งก็ช่วยลดพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ดี

๘. สิ่งแวดล้อมที่ดี จะช่วยในการจัดการเกี่ยวกับวินัยได้ดี สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่อบอุ่นเต็มไปด้วยความรัก ความเข้าใจ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันจะช่วยทำให้เด็กมีจิตใจสงบทำงานต่าง ๆ ผ่านไปด้วยดี

๙. มีมุมสงบ ให้เด็กไปนั่งสงบจิตสงบใจ เมื่อเกิดอารมณ์เสีย ไม่พอใจ หรือเป็นต้นเหตุให้เกิดความสับสนวุ่นวายในห้องเรียน โดยมุมนี้ไม่ใช่มุมทำโทษ แต่เป็นมุมที่เด็กเข้าไปนั่งทำใจให้สงบ โดยไม่ให้ใครเข้าไปรบกวนสมาธิ

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (๒๕๓๙ : ๒๔) ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติของครูในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดวินัยดังนี้

๑. ความแน่นอนสม่ำเสมอ ครูควรมีตารางสอนและตารางกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนที่ชัดเจนแน่นอน นักเรียนจะรู้สึกสบายใจ ถ้าเขารู้กำหนดการที่แน่นอนของตนเองล่วงหน้า การตั้งกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติ ต้องคำนึงว่ามีความสำคัญ และนักเรียนสามารถที่จะทำตามได้ นักเรียนต้องการรู้อย่างชัดเจนว่าครูและโรงเรียนต้องการอะไรจากตน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนจะสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลงครูต้องอธิบายเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด

๒. ชมเชยให้กำลังใจ นักเรียนต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี

๓. ทำเป็นตัวอย่าง นักเรียนจะเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นครูจึงควรทำเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนเห็น เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ครูคาดหวัง

๔. ใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้วินัยกับนักเรียน ครูต้องพิจารณาว่านักเรียนกำลังเหนื่อย ป่วย หิว กำลังไม่สบายใจหรือไม่ ครูต้องพยายามเข้าใจ และให้โอกาสนักเรียนปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์ อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ

๕. การลงโทษ อาจทำได้ หากครูพูดชี้แจงหรือกระทำโดยวิธีต่าง ๆ แล้ว แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของนักเรียนได้ อาจจำเป็นต้องมีการลงโทษ แต่ไม่ควรรุนแรงเกินเหตุ เช่น ครูอาจแสดงการ ไม่ยอมรับในสิ่งที่นักเรียนกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดปฏิบัติบางอย่างหรือบางประการการจำกัดบริเวณหรือการไม่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยในช่วงเวลาที่เหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (๒๕๔๐ : ๒๑) ให้แนวคิดในการสร้างวินัยไว้ ๕ ประการ คือ

๑. การทำให้เกิดความเคยชินโดยให้บุคคลรู้เห็นและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดีเพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี

๒. การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวปฏิบัติ ผสมผสานกับหลักการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้เมื่อพบผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เด็กทำได้โดยง่าย แต่การ

เข้าแถวไม่ใช่วัฒนธรรมไทยเด็กไม่เห็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอเหมือน การไหว้ของไทย ดังนั้น การไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว

๓. การใช้องค์รวม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรม และสติปัญญาซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษาและหลักการพัฒนาจริยธรรม คือมีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่จะกระทำมีความพอใจและยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ ย่อมนำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ

๔. การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้งความมุ่งมั่น หรืออุทิศการณและพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่มุ่งมั่นไว้ซึ่งอาจทำให้การเปรียบเทียบแม้ความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติหากใช้มากเกินไปจะกลายเป็นดูถูกผู้อื่นอันเกิดการเปรียบเทียบ

๕. การใช้กฎเกณฑ์บังคับ เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดวินัยได้ชั่วขณะหนึ่ง เมื่อไม่มีผู้ใดควบคุมวินัยก็จะหายไปจึงเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง

กึ่งทอง มหาพรไพศาล (๒๕๔๘ : ๕ - ๙๖) ได้เสนอ ๖ แนวทางในการสร้างเด็กดีที่พ่อแม่และผู้ใหญ่สามารถทำได้โดยคำนึงถึงจิตใจของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ดังนี้

๑. เด็กต้องการเป็นบุคคลสำคัญ การมองเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้น จากความรู้สึกในส่วนลึกว่า "ฉันเป็นที่รักของคนอื่น" "ฉันเป็นคนที่มีคุณค่า" และ "คนชอบฉันอย่างที่ฉันเป็น" ทั้งพ่อและแม่ มีความสำคัญต่อการพัฒนาสิ่งนี้ให้เกิดขึ้นในชีวิตของลูก พ่อแม่ควรแสดงความรักต่อลูก และความรักซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้ลูกมองเห็นคุณค่าในตนเอง โดยต้องเริ่มจากทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อตัวเองเป็นพื้นฐาน อันจะมีผลต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของลูกด้วย เพราะพ่อแม่ที่เห็นคุณค่าในตนเองจะส่งผ่านความรู้สึกนี้ให้ลูกๆ ของพวกเขา เช่น พ่อแม่ควรมอบหมายงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้ลูกมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และควรกล่าวชมเชยเด็ก เมื่อพวกเขาทำสำเร็จเรียบร้อย แม้เป็นงานเพียงเล็กน้อยก็ตาม

๒. เด็กต้องการความมั่นคงปลอดภัย การกระทำของพ่อแม่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับลูกได้ว่าพ่อแม่จะคอยปกป้องดูแลเขาอยู่เสมอด้วยความรัก ความปรารถนาดีที่พ่อแม่มีต่อลูกมีคุณค่ามากกว่าถ้วยรางวัลชนะเลิศใด ๆ พ่อแม่อาจไม่สามารถให้ทุกสิ่งที่ลูกต้องการได้แต่สามารถแสดงออกให้ลูกรับรู้ถึงความรักที่มีต่อพวกเขาได้ ด้วยการโอบกอดเขาไว้ในอ้อมแขนอันอบอุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและแม่จึงมีผลในด้านการสร้างความมั่นคงให้กับเด็กจากการศึกษา พบว่าเหตุผลหลักที่ชักนำให้เด็กหันไปใช้ยาเสพติดอันคับแรกคือ ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่เด็กวัยรุ่นที่ติดยามักมีพ่อแม่ที่ทะเลาะกันเป็นประจำ ทำให้เด็กรู้สึกเกลียดตัวเอง และต้องการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ จึงหันไปใช้ยาเสพติดเพื่อหลบหนีแรงกดดันที่พวกเขาได้รับจากสังคมรอบข้าง ดังนั้น ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อและแม่ และความรักที่พ่อแม่มีให้ลูกอย่างเพียงพอสม่ำเสมอ เป็นสิ่งที่

สำคัญที่ทำให้ลูกรู้สึกปลอดภัย และช่วยให้เด็กรู้สึกมั่นคงในจิตใจ ความรักช่วยให้เด็กเผชิญกับทุกสิ่งที ผ่านเข้ามาในชีวิตได้

๓. เด็กต้องการคำชมเชย แท้ที่จริงแล้วคำชมเชยเป็นสิ่งจำเป็นต่อการหล่อหลอมให้เด็กมีชีวิตที่มีความสุข และมีความสำคัญมากพอ ๆ กับความดีงามและความรัก คำชมเชยมีความสำคัญต่อชีวิตของเด็ก เช่นเดียวกับดวงอาทิตย์ที่มีความสำคัญต่อมวลบุพชาติ "ธรรมชาติส่วนลึกสุดของมนุษย์ คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นยอมรับ" พ่อแม่ควรกล่าวชมเชยเด็กเมื่อพวกเขาเริ่มทำสิ่งที่มีคุณค่าด้วยตนเอง หรือเมื่อเขาทำความดีและแสดงความมีน้ำใจ คำชมเชยเป็นเสมือนสิ่งที่จะผลักดันให้เขารู้จักฟัง ตนเองในเรื่องอื่น ๆ ที่มีความสำคัญมากขึ้น และมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น และพึงพากำลังใจจากภายนอก

๔. เด็กต้องการมีระเบียบวินัย เด็กที่ไม่เคยใช้ชีวิตภายใต้กฎระเบียบของครอบครัวจะประสบปัญหาเมื่อเขาต้องออกไปเผชิญกับโลกภายนอก ดังนั้นจึงต้องมีระเบียบวินัยเกี่ยวกับการสร้างลักษณะนิสัยของเด็กโดยอาศัยการหนุนน้ำใจให้กระทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องให้ดีขึ้น ซึ่งการสร้างนิสัยให้กับเด็กมี ๓ แนวทางด้วยกันคือ

๔.๑ การตั้งกฎระเบียบ สิ่งนี้มีความสำคัญมาก ในขณะที่เด็กซนเล็กอยู่กฎระเบียบที่ตั้งขึ้นควรมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย ครอบครัวที่มีกฎระเบียบจะทำให้ถูกเคารพพ่อแม่ นอกจากนี้เด็กยังรู้สึกเคารพต่อการลงโทษของพ่อแม่ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนกฎระเบียบที่ตั้งไว้อีกด้วย

๔.๒ การเลียนแบบ เด็ก ๆ จะเลียนแบบคนที่อยู่ใกล้ตัว เขา อยากเป็นเหมือนคนที่เขารักและชื่นชม พ่อแม่จึงไม่ควรทำในสิ่งที่ไม่อยากให้เกิดขึ้นในชีวิตลูก

๔.๓ การสร้างแรงบันดาลใจ สิ่งนี้นับเป็นเคล็ดลับที่สำคัญของการฝึกวินัย ถ้าพ่อแม่อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขและเสริมสร้างความสุข ความยินดีนี้จะส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี

๕. เด็กต้องการผู้รับฟัง คำพูดที่ว่า "พ่อแม่ไม่มีเวลา ไว้คุยกันวันหลัง" เป็นคำพูดที่พ่อแม่ไม่ควรจะกล่าวกับลูก เพราะมันสื่อความหมายถึงว่าลูกไม่มีความสำคัญสำหรับผู้เป็นพ่อและแม่ทำให้ความไว้วางใจ ความสนิทสนมที่เด็กมีค่อย ๆ เลือนหายไป และพวกเขาจะหันไปให้ความสนใจกับผู้อื่นที่มีเวลารับฟังเรื่องราวของเขาแทน การที่ลูกได้พูดคุยกับพ่อแม่นอกจากจะทำให้รับรู้เรื่องราวชีวิตของพวกเขาเมื่อต้องออกไปผจญภัยอยู่ภายนอก ซึ่งผู้ใหญ่ไม่อาจติดตามไปได้ทุกแห่งหนแล้ว พ่อแม่ยังได้มีโอกาสรู้จักกับเพื่อนๆ ของลูกผ่านทางคำบอกเล่าอีกด้วย นอกจากนั้นแล้วมันยังเป็นช่วงเวลาทองที่พ่อแม่จะได้แนะนำให้เด็ก ๆ ได้เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาและแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ตลอด จนการช่วยเหลือผู้อื่น เด็กจึงได้เรียนรู้ชีวิตจากประสบการณ์ของผู้ใหญ่ที่เกิดจากพูดคุยระหว่างกัน การรับฟังซึ่งกันและกันจึงไม่ได้เป็นเพียงแต่การพูดคุยเท่านั้น แต่ยังเป็นช่วงเวลาของความอบอุ่นในครอบครัวอีกด้วย

๖. เด็กต้องการความรัก ส่วนประกอบที่สำคัญของความเป็นครอบครัวที่ขาดไม่ได้คือความรัก เพราะความรักคือความปรารถนาที่มีให้กับบุคคลซึ่งเป็นคนที่รัก การที่พ่อแม่แสดงออกถึงความรักที่มีต่อลูกซึ่งอาจจะมาจากการแสดงออก เช่น การสัมผัส การโอบกอด การบอกรักลูก ๆ ส่วนทำให้เด็ก ๆ มีความมั่นคงในชีวิต และภาพความรักของพ่อแม่ที่มอบให้กันและกัน สอนให้เด็กเรียนรู้ที่จะรัก ห่วงใยผู้อื่นเช่นเดียวกัน

ดังนั้น การเสริมสร้างวินัยนักเรียนหรือการพัฒนาให้นักเรียนให้มีวินัย โฉยยึดหลักหรือแนวคิด แนวทางสำคัญๆที่กล่าวมาแล้วอย่างจริงจัง ก็เชื่อแน่ว่า โรงเรียนจะประสบความสำเร็จในด้านการดำเนินงานวินัยนักเรียนได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามก็อาจมีนักเรียนที่มีปัญหาส่วนตัวแต่ละอย่างที่เป็นต้นเหตุให้เกิดการกระทำผิดในลักษณะต่าง ๆ อีกบ้างเป็นธรรมดาซึ่งทางโรงเรียนจะต้องถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขให้หมดไปโดยเร็ว

การเสริมสร้างวินัยนักเรียน

การสร้างวินัยของนักเรียน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง ซึ่งในโรงเรียนจะต้องมีกระบวนการจัดกิจกรรม หรือสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้มีโอกาส ฝึกความอดทน เชื่อฟัง ปฏิบัติตาม และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ จนกระทั่งเกิดการปฏิบัติเป็นกิจนิสัยเคยชินด้วยความเต็มใจ และสมัครใจ ในการสร้างระเบียบวินัยให้นักเรียนนั้น มีผู้เสนอวิธีการต่าง ๆ ไว้ดังนี้

การปลูกฝังวินัยให้นักเรียน เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองนั้น บิดา มารดา และผู้ปกครองนักเรียน จะต้องอบรมเลี้ยงดู และฝึกลูกหลาน ให้สามารถควบคุมตนเอง ประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับของตนเอง และของสังคมที่มีความสอดคล้องกัน โดยเริ่มจากการควบคุมในระยะแรกและค่อยๆ จูงใจ ปลูกฝังให้ยึดมั่นอยู่ในจิตสำนึก จนไม่ต้องควบคุมโดยคนอื่น จากที่บ้าน

ที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือ การ ฝึกนักเรียน ให้ประพฤติปฏิบัติตนในขณะที่ใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน ซึ่งมีความแตกต่างจากที่บ้าน ทั้งกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน และข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อเป็นการเชื่อมต่อกับที่บ้านให้เกิดการพัฒนาการ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่ดีและมีคุณค่าของสังคมต่อไป

นวลศิริ เปาโรหิต์ (๒๕๔๐ : ๓๐ - ๓๔) การสร้างวินัยให้เด็กขอมรับวินัย หรือกฎ ทุกกฎ ต้องมีลักษณะ ๓ ประการดังนี้

๑. กฎต้องสมเหตุสมผล หมายความว่า สิ่งที่ต้องการให้เด็กทำนั้น ควรเป็นสิ่งที่ดี เป็นไปได้ และเป็นเรื่อง que เด็กทำได้ในระดับอายุของเขา

๒. กฎต้องถูกต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ คือต้องแน่ใจว่ากฎที่ตั้งไว้ในเด็กทุกเรื่องเป็นสิ่งที่ชัดเจน อย่าให้มีข้อสงสัย

๓. กฎต้องบังคับได้ คือต้องมีการกำหนดโทษ ถ้าทำผิดก็ต้องลงโทษอย่างจริงจัง ทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

กองวิจัยทางการศึกษา (๒๕๔๒ : ๙๙ - ๑๐๖) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านความมีวินัยของนักเรียนไว้ดังนี้

การพัฒนาศักยภาพด้านความรับผิดชอบและมีวินัยของนักเรียน มี ๗ ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีแนวทางดำเนินการดังนี้

๑. กำหนดนโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารต้องกำหนดให้การพัฒนาศักยภาพด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของนักเรียน เป็นนโยบายของโรงเรียนอย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์

อักษร โดยผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงรายละเอียดให้ครู - อาจารย์ทุกคนใน โรงเรียนทราบและเข้าใจถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ ความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของนักเรียนและกำหนดให้เป็นนโยบายที่ครู - อาจารย์ นักเรียนทุกคนในโรงเรียนต้องปฏิบัติร่วมกัน

๒. แต่งตั้งคณะกรรมการตามที่โรงเรียนได้ตระหนักเห็นความสำคัญและประโยชน์ของความรับผิดชอบต่อความรับผิดชอบและความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โดยกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนอย่างชัดเจนนั้น จำเป็นต้องมีคณะกรรมการรับผิดชอบในการดำเนินการ โดยให้มีการแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร คณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ โดยมีแนวทางในการสรรหาแต่งตั้งหลายแนวทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อม ข้อจำกัดบุคลากรสภาพแวดล้อมและงบประมาณแต่ละโรงเรียนดังนั้น คณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของแต่ละโรงเรียนไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน

๓. กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพด้านความรับผิดชอบต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและทั่วถึง นักเรียนทุกคน ซึ่งกำหนดกิจกรรมในการพัฒนา สามารถกำหนดได้หลายแนวทาง

๔. ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด ผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการ ดำเนินการจัดประชุมครูทุกคนในโรงเรียนชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนด้าน

ความรับผิดชอบต่อความมีวินัยของนักเรียนและเพื่อให้การดำเนินการตามกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ การพิจารณาอบหมายให้ครูอาจารย์รับผิดชอบการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ

๕. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลระหว่างดำเนินการ การดำเนินการพัฒนาศักยภาพด้านความรับผิดชอบต่อความมีวินัยในตนเอง

๖. ประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน หลังจากดำเนินการพัฒนาศักยภาพด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองของนักเรียนเสร็จสิ้นแล้ว ของนักเรียนเสร็จสิ้นแล้ว ให้มีการประเมินผลการดำเนินงานและพัฒนาศักยภาพด้านความรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเองของนักเรียน โดยประเมินและสรุปผลของแต่ละกิจกรรม ที่ได้ดำเนินการและภาพรวมของการพัฒนาในขั้นตอนนี้ควร มีเครื่องมือในการประเมินผล เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถามและแบบสังเกต และควรสรุปผลการดำเนินงานให้ชัดเจน มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ หลังจากประเมินผลแล้วหากพบว่าการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ ให้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ ถ้าไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ควรมีการปรับปรุงแก้ไข

๗. ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง จนเป็นงานประจำที่ต้องปฏิบัติ โดยมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม

การสร้างวินัย เป็นกระบวนการที่ต้องมีเป้าหมายแน่นอน และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมี ๓ ขั้นตอน (ซ้ำเรื่อง วุฒิจันทร์. ๒๕๔๒ : ๘๑) ดังนี้

ขั้นที่ ๑ การสร้างศรัทธา หมายถึง จะให้คนมีวินัยในเรื่องใด ต้องสร้างศรัทธาเสียก่อน โดยใช้เทคนิค แนวคิด กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง ซึ่งเป็นการตรวจสอบของบุคคลว่า สิ่งที่เขาเป็นมีคุณค่าสำหรับเขาหรือไม่ การจะทำให้คนเป็นคุณค่าในเรื่องใดนั้นขึ้นอยู่กับเขาได้เลือกสรรจนได้เห็นคุณค่าในสิ่งที่เขาพบเห็นด้วยตัวเขาเอง แล้วแสดงพฤติกรรม

ขั้นที่ ๒ การสร้างพฤติกรรมแบบอย่าง หลังจากเกิดศรัทธาแล้ว ใช้อิทธิพลกลุ่มช่วยกำหนดพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง ให้ปฏิบัติ และกลุ่มจะทำหน้าที่ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มอีกด้วย เทคนิคการสร้างพฤติกรรมแบบอย่างนี้ เป็นแนวคิดของการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งถือว่าพฤติกรรมของคนเป็นผลจากการลอกเลียนแบบพฤติกรรมในสังคม

ขั้นที่ ๓ การปฏิบัติเป็นนิสัย แนวคิดของการปรับพฤติกรรมเชื่อว่า พฤติกรรมของคนเป็นผลของความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ถ้าพฤติกรรมใดทำแล้วน่าพอใจ หรือได้รับการเสริมแรง เช่น สนใจ ยกย่อง ชมเชย ฯลฯ ก็มีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมนั้นอีกในสภาพแวดล้อมในทางตรงกันข้ามหากแสดงพฤติกรรมแล้วได้ผลตอบแทนไม่น่าพอใจ หรือได้รับการลงโทษ เช่นไม่ได้รับความสนใจมีแต่ความเฉยเมย ถูกตำหนิ ก็มีแนวโน้มจะไม่แสดงพฤติกรรมนั้นอีก ภายใต้อสิ่งเร้าเดิม

สรุปได้ว่า การสร้างวินัยของนักเรียน คือ การส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง โรงเรียนจะต้องมีกระบวนการจัดกิจกรรม หรือสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้มีโอกาส ผักฝนและปฏิบัติกิจกรรม ให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ จนกระทั่งเกิดการปฏิบัติเป็นกิจนิสัยเคยชินด้วยความเต็มใจ และสมัครใจ ผู้สร้างวินัยของนักเรียน คือ สถาบันครอบครัวได้แก่

บิดา มารดา และผู้ปกครองนักเรียน สถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ลักษณะวินัยเด็กยอมรับ คือ ต้องมีความสมเหตุสมผล ถูกต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ ต้องใช้บังคับได้จริง รูปแบบการสร้างวินัยของนักเรียน เริ่มจาก การกำหนดนโยบายแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดกิจกรรม ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด นิเทศ ติดตาม ประเมินผล ระหว่างการดำเนินการ ประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน หลังจากดำเนินการ และดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง จนเป็นงานประจำที่ต้องปฏิบัติ โดยมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม กระบวนการสร้างวินัยนักเรียน ได้แก่ การสร้างศรัทธา การสร้างพฤติกรรม แบบอย่าง และการปฏิบัติเป็นนิสัย

บทบาทของผู้บริหารและครูกับการพัฒนาวินัยนักเรียนในโรงเรียน

พิสมัย ทินเต (๒๕๔๔ : ๑๖) กล่าวว่า การพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนนั้นครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมาก ดังนั้นครูควรใช้วิธีการดังต่อไปนี้

๑. จัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ดีทั้งในบริเวณโรงเรียนอาคารสถานที่และห้องเรียน
๒. จัดกิจกรรม การเรียนการสอน ตามความถนัดและความสามารถของครู
๓. จัดบริเวณแนะแนวขึ้นในโรงเรียนอันจะช่วยเป็นสื่อเชื่อมโยงให้ครูและนักเรียนเข้าใจกันได้ดี ช่วยเหลือกันได้สะดวก
๔. ส่งเสริมให้เด็กปกครองตนเองสามารถแสดงความคิดเห็นและทำประโยชน์ต่อหมู่คณะ
๕. จัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร เป็นการช่วยผ่อนคลายความเครียดของนักเรียนและครูในโรงเรียน
๖. สร้างระเบียบวินัยวางรากฐานให้แน่นอนทุก ๆ เรื่อง แล้วประกาศชี้แจงให้นักเรียนทราบโดยทั่วกัน
๗. พยายามไม่เปิด โอกาสให้เด็กได้แสดงกระทำที่ไม่ดีด้วยความเอาใจใส่ซึ่งมีวิธีการดังต่อไปนี้

๗.๑ สร้างแนวปฏิบัติ ชั้นแรกของการสร้างวินัยในตนเอง คือให้ผู้เรียน รู้จักพฤติกรรมที่ดี ความสนใจตั้งใจจริงของครูที่จะให้ผู้เรียนสังเกตแยกแยะพฤติกรรมของผู้เรียน วิธีการให้ผู้เรียนได้สร้างแนวปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้น

๗.๒ ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงตนเอง ครูต้องใช้ความมีเหตุผล ประกอบการแนะนำนักเรียนให้ได้รับความรู้สึกของเพื่อนของครูที่มีต่อความประพฤติที่เหมาะสมในแนวทางบวกเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีและทำให้การปรับปรุงตนเอง

๗.๓ ใช้กฎเกณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่วินัยในตนเอง เมื่อมีคนทำผิด กฎหมายการพิจารณาร่วมกันระหว่างครูนักเรียน เป็นโอกาสที่จะช่วยสอนพื้นฐานของวินัยในตนเอง ครูช่วยให้ผู้เรียนพิจารณาว่าความประพฤติที่ยืดเพื่อแก้ไข ในบางโรงเรียนครูอาจให้ผู้เรียนดูแลรักษา กฎระเบียบของห้องเรียน แต่การกระทำเช่นนี้ผู้เรียนควรมีความพร้อมพอ

ตำรา ประเสริฐกุล (๒๕๔๒ : ๒๔๔) เสนอบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาและสร้างวินัย นักเรียน มีดังนี้

๑. ถือเป็นงานสำคัญตามนโยบายและระเบียบ จะต้องใช้เวลาและทรัพยากรดำเนินการ เป็นพิเศษ

๒. งานจัดระเบียบทางสังคม งานวินัยนักเรียนเป็นรากฐานสำคัญในการจัดระเบียบสังคม ทั้งในและนอกโรงเรียน

๓. วินัยของนักเรียนเป็นวินัยของทุกคน ครู นักเรียน ก็ต้องประพฤติปฏิบัติด้วย

๔. จัดระบบงานที่ดี มีการจัดระบบและแบ่งงานอย่างครอบคลุมทั้งใน และนอกชั้นเรียนมี การดำเนินการและคิดตามกำกับอย่างต่อเนื่องรอบรอบ รวมทั้งต้องมีการปรับปรุงพัฒนา นำแนวคิด และนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้กับงานวินัยอยู่เสมอ

๕. เป็นผู้อบรมสั่งสอนและกระตุ้นให้คณะครู มีกำลังในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับวินัยใน การปฏิบัติงานเกี่ยวกับวินัยในโรงเรียน

๖. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันจะช่วยให้การเสริมสร้างวินัยในโรงเรียนเกิดแก่นักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

๗. ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี เกี่ยวกับการรักษาวินัยในโรงเรียนตลอดจนการ ประพฤติปฏิบัติด้านอื่น ๆ

๘. ประชุมปรึกษาหารือกับคณะครูเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และประเมินผลการ ดำเนินการเกี่ยวกับวินัยในโรงเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้บริหารต้องทำหน้าที่ผู้นำในการส่งเสริมระเบียบวินัยในโรงเรียน ไม่ว่าจะ เป็นความคิดหรือพฤติกรรม นอกจากนั้นครูก็มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมระเบียบวินัย ได้แก่ ฝึกอบรมให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัย ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีงามจัดระเบียบชั้นเรียนที่ ดี วางแผนการดำเนินการเรียนการสอนที่เหมาะสม ประเมินผลการส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียนอย่างต่อเนื่อง แก้ไขปัญหาระเบียบวินัยตามสาเหตุและส่งเสริมระเบียบวินัย ให้นักเรียนปฏิบัติด้วยความ ศรัทธาเห็นคุณค่าของระเบียบวินัยและปฏิบัติเป็นกิจนิสัย

ความรับผิดชอบ

๑. ความหมายของความรับผิดชอบ

ในเรื่องความรับผิดชอบได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่าความรับผิดชอบ ดังนี้
กรมวิชาการ (๒๕๔๒ : ๘) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึงความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดยุติธรรมเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งในคำที่เป็นผลดี และผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ยิ่งขึ้น

วิภา ทาโบราณ (๒๕๔๒ : ๒๖) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่าความรับผิดชอบหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อเพื่อน

สุภัค ไหวหากิจ (๒๕๔๓ : ๖) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกถึงความใส่ใจที่จะกระทำหรือปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ทั้งที่เป็นของตนเองและของกลุ่มให้สำเร็จตรงต่อเวลาและการปฏิบัติงานในหน้าที่ของคนด้วยตนเอง ทั้งที่อยู่ต่อหน้าและด้นหลัง

บุญธดา มุ้ยเผือก (๒๕๔๔ : ๙) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การสำนึกในหน้าที่และบทบาทของคนเอง โดยทำงานในหน้าที่ให้สำเร็จด้วยตนเอง ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเองในการรักษาสุขภาพอนามัย การเก็บรักษาสิ่งของเครื่องใช้ การตั้งใจทำงานให้สำเร็จ ความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ การช่วยเหลืองานต่าง ๆ ในบ้าน การถนอมรักษาเครื่องใช้ต่าง ๆ ภายในบ้าน การดูแลและวังความปลอดภัยให้ครอบครัว ความรับผิดชอบต่อชุมชน ได้แก่ การช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของชุมชน การช่วยเหลืองานของโรงเรียนและงานช่วยเหลืองานกุศลต่าง ๆ

ถวิล จันทร์สว่าง (๒๕๔๕ : ๑๐) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึงการทำหน้าที่ปฏิบัติภาระเทียบการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย การทำตามที่ได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาและการยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและข้อบกพร่องต่างๆ ทุกครั้ง

ปราณี อยู่ประสิทธิ์ (๒๕๔๗ : ๙) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติภารกิจทั้งในส่วนตัวและส่วนรวมให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย ตามหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องมีการควบคุมจากผู้อื่น รวมทั้งยอมรับผลการกระทำนั้น และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติภารกิจนั้น ๆ ให้ดีขึ้น ซึ่งความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การรักษาความสะอาดร่างกาย การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุขนิสัยในการรับประทานอาหารและการขับถ่าย การเรียนการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ การเตรียมอุปกรณ์การเรียนให้เรียบร้อยและความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ได้แก่ การทำความสะอาดห้องเรียน การทำความสะอาดโรงเรียน การเก็บของใช้ที่เป็นของส่วนรวม การรักษาสมบัติของโรงเรียน

จากความหมายของความรับผิดชอบที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การปฏิบัติตนของนักเรียนตามหน้าที่ตามระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของโรงเรียน มีความประพฤติดี มีระเบียบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในตนเองทำให้เกิดความสงบสุขสำหรับตนเองและสังคมส่วนรวม

๒. ประเภทของความรับผิดชอบ

กรมวิชาการ (๒๕๔๒ : ๑๕) ได้สรุปประเภทของความรับผิดชอบไว้ในการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองว่า มี ๒ ประเภท คือ

๒.๑ ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การขจัดปัญหาทุกชนิดที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากภัยอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรงรวมทั้งรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพทันเวลากำหนด ตรงต่อเวลา

๒.๑ ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม หมายถึง รู้จักฐานะหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองที่มีต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

๓. ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

ถวิล จันทร์สว่าง (๒๕๔๕ : ๑๐) อธิบายว่าลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบจะสามารถปฏิบัติหน้าที่การงาน หน้าที่ทางสังคม หน้าที่อันพึงประสงค์ปฏิบัติต่อตนเอง ต่อบิดามารดาญาติพี่น้อง บุคคลทั่วไป และต่อประเทศชาติอย่างดีที่สุดเต็มความสามารถ

กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๔ : ๑๔๖) ได้กล่าวถึงขอบข่ายพฤติกรรมผู้ที่มีความรับผิดชอบไว้ว่า มีลักษณะดังนี้

- ๓.๑ เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลของงานนั้น ๆ
- ๓.๒ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว
- ๓.๒ เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง
- ๓.๔ มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค
- ๓.๕ รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
- ๓.๖ มีความ پاکเพียร
- ๓.๗ มีความละเอียดรอบคอบ
- ๓.๘ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่
- ๓.๙ ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม

๓.๑๐ ตรงต่อเวลา

๓.๑๑ ยอมรับผลการกระทำของตนเอง

๔. วิธีปลูกฝังความรับผิดชอบ

สำเนียง คีตปีประกอบ (๒๕๔๐ : ๕๓) กล่าวว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบให้นักเรียนควรปลูกฝังให้เหมาะสมกับวัยและตั้งแต่อายุยังน้อย ๆ เพราะการฝึกการปลูกฝังความรับผิดชอบนี้ จะต้องใช้เวลาานพอสมควรและต้องมีการปลูกฝังทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านจนเกิดเป็นนิสัย โดยเฉพาะหากครูผู้สอนนำเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความคิดเป็นของตนเอง รู้จักช่วยตนเอง, นั่นคือการเกิดความรับผิดชอบต่อตนเอง จนทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองขึ้นด้วย ซึ่งจะนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในการเรียน

ดำรง ประเสริฐกุล (๒๕๔๒ : ๒๑๔) กล่าวว่า การพัฒนาความรับผิดชอบให้แก่เด็กควรเริ่มด้วยการทำงานที่ง่าย ๆ ก่อน เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและมีประสบการณ์การทำงานด้วยตนเองและต้องใช้เวลาในการฝึกนานพอสมควร

จะเห็นได้ว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่ นักเรียน ควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นวัยที่กำลังเจริญงอกงาม โดยการเริ่มจากการปฏิบัติง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน ให้เด็กรู้จักคิดได้ตัดสินใจ และปฏิบัติตามระเบียบนั้นด้วยความเต็มใจ ซึ่งผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดี กับการปลูกฝังความรับผิดชอบนั้นควรปลูกฝังทั้งที่บ้านและโรงเรียน จะทำให้เด็กปฏิบัติ จนเกิดเป็นนิสัย

บริบทการบริหารด้านการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิสัย

ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอโกสุมพิสัย

สภาพทั่วไป

โรงเรียนโกสุมพิสัยตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๑๔ เป็นโรงเรียนประเภทสหศึกษา รับนักเรียนทั้งชายและหญิงเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม. ๑-๓) โดยปีแรกเปิดรับนักเรียนในชั้น ม.ศ.๑ จำนวน ๒ ห้องมีจำนวนนักเรียนรวม ๙๐ คน ในปีแรกที่เริ่มก่อตั้งไม่ได้รับงบประมาณสร้างอาคารเรียน คงอาศัยที่โรงเรียนโกสุมพิสัย ซึ่งเป็นระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป. ๕-๗) และได้อาศัยครู อาจารย์ของโรงเรียนโกสุมพิสัยช่วยเหลือด้วย ผู้บริหารคนแรกคือ นายประยงค์ ชัยวงษา โรงเรียนโกสุมพิสัยตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัยประมาณ ๑.๕ กิโลเมตรห่างจากโรงพยาบาลโกสุมพิสัยประมาณ ๕๐๐ เมตร และตั้งอยู่ติดกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนโกสุมพิสัยโรงเรียนโกสุมพิสัยตั้งอยู่บนพื้นที่ลาดเอียงซึ่งพื้นที่ด้านหนึ่งติดกับบึงกุ่มมีพื้นที่ประมาณ ๑๖๖ ไร่ ๓ งาน ๖๔ ตารางวา และอยู่ใกล้

กับลำน้ำชี โดยมีเส้นทางคมนาคม มีทางหลวงแผ่นดินตัดผ่าน ๓ เส้นทางคือ สายมหาสารคาม-ท่าพระ, สายโกสุมพิสัย-เชียงยืน, สายโกสุมพิสัย-โสกซุ่น อำเภอโกสุมพิสัยเป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน ๑๑ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ ของจังหวัดมหาสารคาม ห่างจากศาลากลางจังหวัดมหาสารคามประมาณ ๒๘ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๘๒๗,๘๗๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๕๑๗,๔๒๖ ไร่ ทิศเหนือติดกับอำเภอเชียงยืนและอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ทิศใต้ติดกับ อำเภอบรบือ และกิ่งอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม ทิศตะวันออกติดกับ อำเภอกันทรวิชัย และอำเภอเมืองมหาสารคาม ทิศตะวันตกติดกับ กิ่งอำเภอบ้านแฮด และอำเภอเมืองขอนแก่น มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูงลุ่ม ๆ ดอน ๆ ไม่มีภูเขาพื้นที่ป่าถูกทำลายจนกลายเป็นป่าที่มีสภาพเสื่อมโทรม มีแม่น้ำชีไหลผ่าน ฝั่งแม่น้ำทางทิศเหนืออยู่ในเขตชลประทานหนองหวายซึ่งมีฝายกั้นน้ำมหาสารคาม กั้นแม่น้ำชีเพื่อทดน้ำไว้ใช้ในการเกษตรในเขตตำบลยางท่าแจ้ง พื้นที่บริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์สามารถทำนาได้ทั้งนาปีและนาปรังส่วนฝั่งทิศใต้เป็นแหล่งที่ไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์เนื่องจากขาดแหล่งน้ำการทำนาต้องอาศัยน้ำจากธรรมชาติ ประชากรมีความยากจนประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงสัตว์ และทำไร่มันสำปะหลังรายได้ไม่พอเลี้ยงครอบครัวต้องอพยพ แรงงานในบางฤดูกาล

ปีการศึกษา ๒๕๖๔ เปิดทำการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็น ๑๒ - ๑๑ - ๑๑ มัธยมศึกษาตอนปลายเป็น ๑๐ - ๙ - ๘ รวม ๖๑ ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น ๒,๒๐๘ คน โดยแยกเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑,๒๗๖ คน นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๙๓๒ คน มีบุคลากรทั้งสิ้น ๑๒๙ คน เป็นชายจำนวน ๔๔ คน เป็นหญิงจำนวน ๘๕ คน บริหารโรงเรียนโดย นายพิรนนท์ เหล่าสมบัติ ผู้อำนวยการโรงเรียน

ตารางที่ ๒.๑ แสดงจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา ๒๕๖๔

ชั้นเรียน	แผนการรับนักเรียน		จำนวนที่ได้รับ	
	จำนวนห้อง	จำนวนนักเรียน	จำนวนห้อง	จำนวนนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๑๒	๔๘๐	๑๒	๔๘๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๑๑	๔๐๖	๑๑	๔๐๙
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๑๑	๓๘๓	๑๑	๓๘๖
รวม	๓๔	๑,๒๖๙	๓๔	๑,๒๗๖
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๑๐	๓๕๐	๑๐	๓๖๗
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๙	๓๒๐	๙	๓๑๙
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๘	๒๕๓	๘	๒๔๖
รวม	๒๗	๙๒๓	๒๖	๙๓๒
รวมทั้งหมด	๖๑	๒,๑๙๒	๕๙	๒,๒๐๘

ที่มา : ข้อมูล ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔ Database Management Center (DMC)

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

๑. โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ที่จะต้องดำเนินงานด้าน การศึกษาให้ประสบผลสำเร็จและสอดคล้องกับระเบียบและนโยบายด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑ ปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ที่เกี่ยวข้องกับการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๑.๑.๑ เร่งรัดให้มีระบบและโครงสร้างทางการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ ต่อประชาชนทั้งปวงอย่างแท้จริง

๑.๑.๒ เน้นคุณภาพประสิทธิภาพและความเที่ยงธรรมในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน

๑.๒ พัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาและเครือข่ายสารสนเทศ

๒. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส

๒.๑ ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม และกีฬา ในการให้การศึกษอบรมแก่เด็กและเยาวชนปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญหลักการ เรียนรู้ด้วยตนเองและหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นพลังความคิดสร้างสรรค์ สร้างวินัย รักการอ่าน ส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีศักดิ์ศรีเป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจจากสาธารณชนพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีวินัย รักงาน และทำงานเป็น

๒.๒ ปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒.๓ ปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑ ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (แก้ไขฉบับเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๕) โรงเรียนได้ดำเนินงานภายในโรงเรียนให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒ ทั้ง ๙ หมวด และ ๑ บทเฉพาะกาล เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับผลประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

๒.๔ ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ช่วงชั้นที่ ๓ และช่วงชั้นที่ ๔ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้นสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล

๒.๕ ให้บริการชุมชน ทั้งด้านอาคารสถานที่ และเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน

๒.๖ ร่วมมือกับองค์กรเอกชนทุกหน่วยงานตามปรัชญาของโรงเรียนของโรงเรียนที่ว่า “ศึกษาดี มีวินัย ให้บริการ” ได้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนได้เข้ามาใช้อาคารสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น โรงพยาบาล เทศบาล อำเภอ ฯลฯ

๒.๗ จัดให้มีองค์กรพัฒนาการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

๓. บทบาทหน้าที่พัฒนาการศึกษาให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี และได้พัฒนาให้ได้มาตรฐานที่สูงขึ้นอยู่เสมอ พร้อมรับการประเมินภายนอกต่อไป

โรงเรียนได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบความสำเร็จปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้รับความร่วมมือสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ สำหรับการวางแผนพัฒนาปรับปรุงต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ธัญญลักษณ์ เวชกามา (๒๕๖๒) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนบ้านท่าเยี่ยมวิทยาล อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาก่อนดำเนินการพัฒนาโรงเรียนประสบกับปัญหาการขาด

ความรับผิดชอบอยู่ ๓ ด้าน คือ ด้านการแต่งกาย ด้านการตรงต่อเวลา และด้านการรักษาความสะอาด เมื่อดำเนินการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าเยี่ยมวิทยาลแล้ว ในวงรอบที่ ๑ ใช้กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียน กิจกรรมทาวีเศษ และกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน นักเรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อตนเอง เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนส่วนมาก (ร้อยละ ๗๒) ปรับปรุงตนเองดีขึ้นด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง นักเรียนมาโรงเรียนทันเวลาในการทำกิจกรรมที่รับผิดชอบ เช่น การทำเวรประจำวันที่ตนเองมีหน้าที่ รับผิดชอบต่อทุกครั้ง ส่วนความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พบว่า นักเรียนร่วมทำกิจกรรมรักษาความสะอาดบริเวณ อาคารเรียน ร่วมมือกันทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนได้สะอาดดี แต่พบปัญหามีนักเรียนบางส่วน ไม่เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งเศษกระดาษไม่เป็นที่ ดังนั้น กลุ่มผู้ร่วมวิจัยจึงร่วมกันวางแผนการดำเนินงานในวงรอบ ๒ ที่ โดยใช้กิจกรรม ๔ กิจกรรม เพื่อกระตุ้น สร้างความตระหนัก และเห็นคุณค่า พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อตนเองดีขึ้นกว่าวงรอบที่ ๑ กล่าวคือ นอกจากนักเรียนจะมาทำเวรประจำวันทันทุกครั้งแล้ว ยังรักษาความสะอาดในห้องเรียนได้อย่างดีเยี่ยม ก่อนเลิกเรียนตอนเย็นนักเรียนจะช่วยกันทำความสะอาด ห้องเรียนก่อน พร้อมทั้งได้นำขยะไปเทที่ถังขยะรวมของโรงเรียนจึงพากันกลับบ้าน โดยมีครูอาจารย์เป็นผู้ดูแลและให้กำลังใจ ส่วนด้าน ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พบว่า นักเรียนร่วมกันทำความสะอาดบริเวณที่ตนเองได้รับผิดชอบต่อทุกคน (ร้อยละ ๑๐๐) ร่วมมือกันรับผิดชอบต่อ ปฏิบัติหน้าที่ ของตนเป็นอย่างดีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ ยังช่วยกันรักษาความสะอาดเป็นอย่างดีโดยทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นที่ โดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การออกเยี่ยมบ้าน นักเรียน การแบ่งเขตทำความสะอาด และการนิเทศติดตาม ทำให้ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อทั้ง ๒ ด้าน ดีขึ้น และกิจกรรมที่ จัดช่วยกระตุ้น นักเรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นกิจกรรมที่ ตัวเด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้เกิดการพัฒนาและสามารถพัฒนาการ ดำเนินงานวินัยนักเรียนได้ดียิ่งเมื่อเติบโตสามารถเป็นพลเมืองที่ ดีของประเทศชาติต่อไป

ณัฐชา จิตภักดี (๒๕๕๔) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม โรงเรียนหนองม่วงน้อยนานิคมสามัคคี อำเภอลพ จัหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม โรงเรียนหนองม่วงน้อยนานิคมสามัคคี อำเภอลพจัหวัดขอนแก่น ในวงรอบที่ ๑ โดยใช้กลยุทธ์ การประชุมระดมความคิด การนิเทศติดตาม และใช้กิจกรรมในการพัฒนา ๒ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรม

และกิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน ในการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่แต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียนและมาทันเวลาทำพิธีหน้าเสาธงเพิ่มขึ้น แต่ยังมีนักเรียนแต่งกายไม่ถูกระเบียบและมาสาย ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของโรงเรียน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ ๒ โดยใช้กลยุทธ์เดิมและกิจกรรมในการพัฒนา ๒ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน และกิจกรรมการประกวดคนดี ผลจากการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองเรื่องการแต่งกาย และความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการรักษาความสะอาด และมีความรับผิดชอบในการทำความสะอาดของห้องเรียนและเขตที่รับผิดชอบ บริเวณโรงเรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ในเขตรับผิดชอบ มีวินัยในการทิ้งขยะดีขึ้น ทำให้โรงเรียนสะอาดเป็นระเบียบ ปฏิบัติตามข้อบังคับของโรงเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ ส่งผลให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่น่าพอใจ

สารภี ศุระตรงค์ (๒๕๕๗) ปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนในการเรียนวิชา กิจกรรมองค์การ วิชาชีพ ๓ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปวช.๓ สาขาการขาย ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๖ วิทยาลัยเทคโนโลยีวิมล ศรียาน โดยใช้วิธีการเสริมแรง ผลการวิจัยพบว่า การให้การเสริมแรง ด้วยการให้คำชมเชย และให้คะแนน สามารถลดพฤติกรรมขาดความ รับผิดชอบในการทำงานของนักเรียน ทั้ง ๕ คน ได้เป็นอย่างดี เพราะนักเรียนมีความ พึงพอใจที่ได้รับ คำชมเชย และคะแนนเป็นแรงเสริม จึงมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น ซึ่งสามารถนำวิธีการ นี้ไปใช้กับการปรับพฤติกรรมของนักเรียนคนอื่น ๆ ได้ต่อไป

ธวัชชัย พวงมาลัย (๒๕๕๐) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปรับพฤติกรรมนักเรียน ขาดความ รับผิดชอบในการเรียน วิชาเครื่องล่างรถยนต์ นักศึกษาแผนกช่างยนต์ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ โดยใช้วิธี ร่วมแรงร่วมใจ นักเรียนชั้น ปวช. ปีที่ ๓ วิทยาลัยการอาชีพตระการพิชผล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ชั้น ปวช. ปีที่ ๓ แผนกช่างยนต์จำนวน ๒๕ คน มีความรับผิดชอบ ในการเรียนวิชาเครื่องล่าง รถยนต์ ทุกด้านดีขึ้นตามลำดับ แต่ถ้าพิจารณา พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสัปดาห์ที่ ๖ พบว่านักเรียนมี ความ รับผิดชอบดีขึ้นทุกด้าน

ขวัญใจ อุณหวัฒน์ไพบูลย์ (๒๕๔๙) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมความ รับผิดชอบ ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมหาวิทาลัยสยาม ภาคเรียนที่ ๑ ปี การศึกษา ๒๕๔๙ ผลการวิจัย พบว่า ๑. นักศึกษามหาวิทาลัยสยาม มีพฤติกรรมความรับผิดชอบ ๓ ด้านสูงได้แก่ ด้าน ความรับผิดชอบต่อ ตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียนและ ความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนด้านความรับผิดชอบต่อสถาบันมีความรับผิดชอบระดับปานกลาง

๒. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและการกระทำของตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคมและด้านความ รับผิดชอบต่อสถาบันไม่แตกต่างกันส่วนความรับผิดชอบต่อ การศึกษาเล่าเรียนมีความรับผิดชอบแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญ ๐.๐๕ ๓. นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปี แตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุก ด้านไม่แตกต่างกัน ๔. นักศึกษาทุกสาขา มี พฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ๘ ๕. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกัน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบโดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

สุทัศน์ แก้วคำ (๒๕๖๓) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยด้านความ รับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี มีปัญหาเกี่ยวกับวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนที่ปรากฏใน ปัจจุบันคือ นักเรียนยังมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบไม่เป็นที่น่าพอใจ ไม่ว่าจะเป็นความ รับผิดชอบด้านการแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การไม่มีความกระตือรือร้นในการที่จะ เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง มีการหยอกล้อคุยกันเสียงดังในขณะเข้าแถวและในเวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ และขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม ๒. ผลการดำเนินจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยด้าน ความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี โดยใช้กิจกรรมการณรงค์แต่งกายให้ถูกต้องตาม ระเบียบ กิจกรรมรณรงค์ความซื่อสัตย์กิจกรรมรณรงค์การตรงต่อเวลา กิจกรรมรณรงค์ปฏิบัติตนตาม ระเบียบของโรงเรียน กิจกรรมแบ่งเขตรับผิดชอบภายในโรงเรียน และกิจกรรมประกวดห้องเรียน สะอาด ผลการวิเคราะห์การสังเกตจากการจัดกิจกรรมรณรงค์การแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของ นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี มีการปฏิบัติโดยรวมคิดเป็นความถี่ ๙๖.๕๑ ผลการจัดกิจกรรมรณรงค์ การรักษาความสะอาดของร่างกายของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี มีการปฏิบัติรวม คิดเป็นความถี่ ๙๘.๓๖ และการจัดกิจกรรมรณรงค์แบ่งเขตรับผิดชอบภายในบริเวณโรงเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้าน หนองฮี โดยรวมคิดเป็นความถี่ ๙๘.๓๖ ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ๙๐ ขึ้นไป ส่วนการประเมินพฤติกรรม นักเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ๓. ผลการ ประเมินผลการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี โดยส่วนร่วมมี ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีจำแนกตามรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงอันดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ ทรงผม ไม่ยาวเกินกว่าที่ระเบียบของโรงเรียนกำหนด ไว้ ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นอย่างตั้งใจ และเข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอและส่งงานที่ ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่กำหนด และที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ปฏิบัติตนได้เหมาะสมตาม หน้าที่ของตนเอง

ณัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ (๒๕๖๓) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมความ
 รับผิดชอบของนักศึกษาชั้นปีที่ ๒ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ โดยใช่วิธีการเสริมแรงทางบวก
 ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ๑) ผลการศึกษาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบในชั้นเรียนของนักศึกษาหลัง
 ได้รับการ เสริมแรงทางบวกอยู่ในระดับดี ทั้งโดยรวมและรายด้าน ๒) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรม
 ด้านความรับผิดชอบของ นักศึกษาก่อนและหลังการใช่วิธีการเสริมแรงทางบวก พบว่า พฤติกรรม
 ความรับผิดชอบของนักศึกษาหลังการ ทดลองด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวกมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น

ไสว รินทรราช (๒๕๖๒) ได้ทำการวิจัยการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้าน
 ความรับผิดชอบ โรงเรียนบ้านโคกสำราญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร
 เขต ๑ ผลการวิจัย พบว่า ก่อนดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียน นักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสำราญมี
 พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับวินัยด้านความรับผิดชอบ คือ แต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของ
 โรงเรียน ไม่เอาใจใส่และกระตือรือร้นในการเรียน เช่น มาโรงเรียนไม่ทันเวลา ไม่ส่งงานหรือการบ้าน
 ที่ครูมอบหมาย เช่น เหวประจําวัน และเขตรับผิดชอบรักษาความสะอาด ไว้ทรงผมยาวเกินกว่าที่
 โรงเรียนกำหนด ไม่ให้ความสนใจและกระตือรือร้นในอันที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนที่จัด
 ขึ้น เช่น ในระหว่างร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง และการเข้าร่วมกิจกรรมในที่ประชุม นักเรียนส่วนมากจะ
 หยอกล้อกันซึ่งทำให้เกิดเสียงดังและรบกวนเพื่อน การไม่ช่วยดูแลรักษาความสะอาดอาคารสถานที่
 และไม่ช่วยทำความสะอาดสภาพภูมิทัศน์โรงเรียน เป็นต้น และหลังจากที่ผู้วิจัยได้ร่วมกับกลุ่มผู้ร่วม
 วิจัยได้ดำเนินการเสริมสร้างวินัย โดยใช้กลยุทธ์การตรวจสอบสภาพปัจจุบันปัญหา การจัดกิจกรรม
 เสริมสร้างระเบียบวินัยและการประเมินผลการเสริมสร้างระเบียบวินัย ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบ
 วินัยด้านความรับผิดชอบทั้งความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยภาพรวมอยู่
 ในระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

เยทส์ (Yates. ๑๙๙๑) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน โดนสอดแทรก
 เรื่องของวินัยลงไปใบบทเรียนโดยการทดลองจากการสอนที่ใช้สื่อประกอบการสอนโดยไม่ใช้สื่อ
 ประกอบในการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในการนำไปสู่การมีวินัยในตัวเองของนักเรียน ซึ่ง
 ปรากฏผลในการวิจัยครั้งนี้ว่า การใช้สื่อผสมผสานในขณะที่สอนทำให้นักเรียนเกิดความรักใบบทเรียน
 ไม่หนีเรียน มีความสนุกสนานใบบทเรียน

เอเนสต์ (Emest. ๑๙๙๒) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในระดับ ๗
 โดยจัดการสอนระบบกลุ่ม แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยครู ๕ คน มีครูสอนวิชาศิลปะ
 ต่างภาษา กัน ครูสอนคณิตศาสตร์ สังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาละ ๑ คน พบว่า นักเรียนมี
 ปฏิกริยาตอบสนองใบบทเรียน การใช้ทักษะทางภาษา และการทำงานเป็นกลุ่มแตกต่างกัน กล่าวคือ

นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองจะมีพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ดีกว่านักเรียนในกลุ่มที่ใช้การ
สอนแบบธรรมดา

จอห์นสัน (Johnson. ๑๙๙๗) ได้ศึกษาการใช้ทีมงานร่วมกันรักษาระเบียบวินัยของ
โรงเรียน ด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน และการจัดกลุ่มให้คำปรึกษาของครู จะช่วยลดจำนวนพฤติกรรม
เกี่ยวกับการทำผิดต่าง ๆ และส่งผลต่อการหยุด และเลิกพฤติกรรมเหล่านี้ นอกจากนี้ยังได้สอบถาม
ความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการจัดทีมงานรักษาระเบียบวินัยและการจัดกลุ่มมาเพื่อให้คำปรึกษา
ของครูว่าจะช่วยกันป้องกันปัญหาการทำผิดวินัยซึ่งนำโรงเรียนสู่ความล้มเหลวได้หรือไม่ และศึกษาถึง
ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นด้วยของผู้บริหารว่า มีผลต่อประสิทธิภาพของแนวปฏิบัติทั้ง
สองประการและอัตราของการกระทำผิดวินัยในโรงเรียนหรือไม่ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการ
โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่ต่ำกว่าเกรด ๕ และไม่เกิน เกรด ๘ จำนวน ๑๘๐ โรงเรียนในเมืองโอเรกอน จาก
คำตอบที่ได้ ผู้บริหารทุกคนเห็นด้วยที่ว่า ทีมงานร่วมกันรักษาวินัย และการจัดกลุ่มให้คำปรึกษาของ
ครู ช่วยการลดปัญหาการทำผิดวินัย และช่วยปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียน และการลด เลิก
พฤติกรรมทำผิดวินัยมีความสัมพันธ์กับความเห็นด้วยของผู้บริหารที่มีต่อประสิทธิภาพในการ
ปฏิบัติงานทั้งสองอย่าง

เอนซิโซ (Enciso. ๒๐๐๑) ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับวินัยนักเรียน ตามทัศนะนักเรียน
ครู และผู้บริหาร โดยศึกษาในโรงเรียนระดับกลางที่มีนักเรียนประมาณ ๑,๗๐๐ คน ครู จำนวน ๖๙
คน พฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียน คือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและกล่าววาจา ที่ก่อให้เกิดอุปสรรค
ต่อการเรียนของนักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้น จากการศึกษาเชิงเอกสารพบว่าความเข้าใจคลาดเคลื่อน
เกี่ยวกับการระบุปัญหาวินัยของครู จะต้องรับรู้ก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับวินัยนักเรียนผล

การศึกษา พบว่า ทั้งครูและนักเรียน ไม่มีความรู้สึกรู้สึการปฏิบัติใด ๆ ต่อปัญหาวินัย
นักเรียนมีประสิทธิภาพในการป้องกัน หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่เหมาะสม แต่ผู้บริหารรู้สึกที่ตัว
ครูเป็นปัจจัยสำคัญในการนำนโยบายการแก้ปัญหาให้นักเรียนไปใช้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งขึ้นอยู่กับ
ประสิทธิภาพการจัดชั้นเรียนของครูและนักเรียน มีความเชื่อว่าผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดใน
กระบวนการแก้ไขปัญหาด้านวินัยนักเรียน

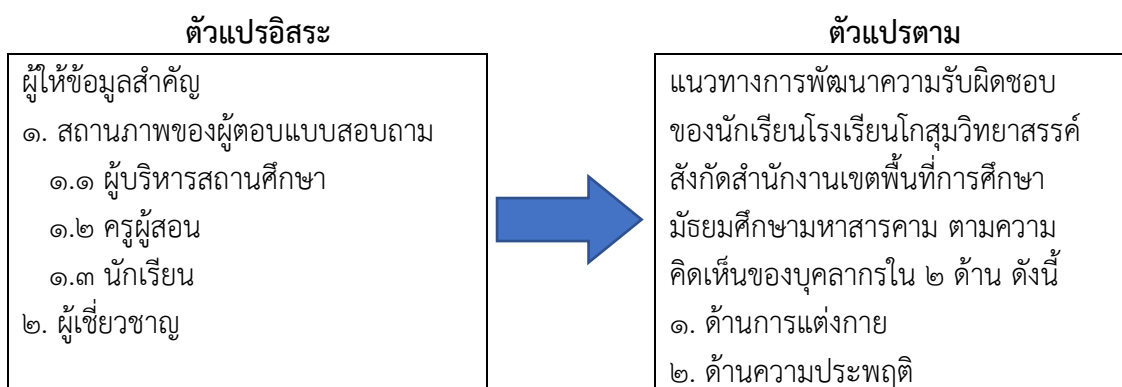
โบลลิงเกอร์ (Bollinger. ๒๐๐๒) ได้ศึกษาผลกระทบของการแต่งกายด้วยเครื่องแบบ
นักเรียนในโรงเรียนทั่ว ๆ ไปและพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยของนักเรียนในโรงเรียน ในเมือง โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่ออธิบายผลกระทบของนโยบายการแต่งกายด้วยเครื่องแบบนักเรียนในโรงเรียนทั่วไป
กับระเบียบวินัยในโรงเรียนในเมือง กลุ่มตัวอย่างคือ ครู พ่อแม่ จากโรงเรียน ในเมืองเท็กซัส โดย
รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสำรวจและบันทึกเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียนทั้งสองโรงเรียน ผล

การศึกษาพบว่า ๑) ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในโรงเรียนในเมืองทั่ว ๆ ไป ๒) ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในโรงเรียนทั่ว ๆ ไปในเขตเมืองที่แต่งตัวด้วยเครื่องแบบนักเรียนและไม่ได้แต่งกายด้วยเครื่องแบบนักเรียน

จากการศึกษาผลการวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่าการพัฒนาวินัยนักเรียน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาและส่งเสริมวินัยนักเรียน อย่างเป็นระบบในการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัยในตนเอง พร้อมกับรู้จักปกครองตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อพัฒนาแนวทางในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านการแต่งกายของนักเรียน และ ด้านความประพฤติของนักเรียน ตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑ (๒๕๕๑ : ๒) กฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดความประพฤติของนักเรียน พ.ศ. ๒๕๔๘ (๒๕๔๘ : ๑๗-๑๘) และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ (๒๕๖๒ : ๗-๘) ได้บัญญัติให้นักเรียนและนักศึกษาต้องประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษาและตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ด้านความประพฤตินักเรียน และ โดยได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน ด้วยเทคนิค เทคนิค Focus Group กำหนดเป็นตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ดังปรากฏตามแผนภาพที่ ๒.๑

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม คณะผู้วิจัยนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

๑. ผู้ให้ข้อมูล
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล
๕. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา ๒๕๖๔ จำนวน ๒,๓๓๗ คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ คน ครูผู้สอน จำนวน ๑๒๔ คน และนักเรียน ๒,๒๐๘ คน

๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา ๒๕๖๔ จำนวน ๓๙๗ คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ คน ครูผู้สอน จำนวน ๙๒ คน และนักเรียน จำนวน ๓๐๐ คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

๒. ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน จำนวน ๖ ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา จำนวน ๒ คน ศึกษาพิเศษที่รับผิดชอบงานเสริมสร้างความประพฤตินักเรียน จำนวน ๒ คน และผู้อำนวยการโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๒ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) เป็นข้อความคำถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

ตอนที่ ๒ เป็นข้อความคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของบุคลากรและนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นข้อความปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) คำถามปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน ตามความคิดเห็นของบุคลากรและนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

๒. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๒.๑ ร่างแบบสอบถามตามคำจำกัดความ โดยเขียนเป็นข้อความ ให้ครอบคลุมตามคำจำกัดความทั้ง ๒ ด้าน คือ ด้านการแต่งกาย และด้านความประพฤติ

๒.๒ นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ

๒.๓ ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของที่ปรึกษางานวิชาการ

๒.๔ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน พิจารณาความสอดคล้อง ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน ๑ คน ศึกษาพิเศษ จำนวน ๒ คน และผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๒ คน ซึ่งทุกท่านเป็นนักศึกษาหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา รุ่นที่ ๙ ของสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๒.๕ นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยกำหนดการให้คะแนน ถ้าเห็นด้วยเท่ากับ + ๑ ไม่เห็นด้วยเท่ากับ -๑ และไม่แน่ใจ เท่ากับ ๐

๒.๖ นำมาปรับตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในข้อที่ยังไม่สอดคล้อง

๒.๗ นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาหลักอีกครั้ง

๒.๘ นำแบบสอบถามที่ปรับแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับบุคลากรและนักเรียนโรงเรียนสารคามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน

๒.๙ นำแบบสอบถามที่ได้แล้วไปวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's (α -coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๖๒ : ๙๖) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๘.๒๐

๒.๑๐ นำไปทำเป็นแบบสอบถามใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดำเนินการต่อไปนี้

๑. ขออนุญาตจากสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลที่โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์

๒. นำหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. ดำเนินการจัดเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จนได้แบบสอบถามครบ

๔. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรและนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อประมวลผลหาค่าเพื่อตอบคำถามในแต่ละประเด็นต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ แล้วเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของบุคลากรและนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

มหาสารคาม โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำผลที่ได้เทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายโดยกำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๖๒ : ๑๐๐) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติที่น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน เสนอข้อมูลเป็นลักษณะความเรียง

ตอนที่ ๔ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยนำประเด็นแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของนักเรียนที่ได้จากการสำรวจและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่าง วิพากษ์หาข้อสรุป โดยใช้เทคนิค *Focus Group* โดยผู้เชี่ยวชาญ นำเสนอในลักษณะความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. สถิติที่ใช้ในการหาค่าคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้

๑.๑ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) โดยใช้สูตร (พิสนุ พองศรี. ๒๕๕๑ : ๑๓๙) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

๑.๒ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (α) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตร (พิสนุ พองศรี. ๒๕๕๑ : ๑๗๕) ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

๒. สถิติพื้นฐาน มีดังนี้

๒.๑ ค่าร้อยละ โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๖๒ : ๑๐๑) ดังนี้

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่หรือจำนวนข้อมูลที่ต้องการหาร้อยละ
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

๒.๒ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๖๒: ๑๐๒) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของข้อมูลหรือคะแนน
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

๒.๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. ๒๕๖๒: ๑๐๓) ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของความถี่แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของความถี่ทั้งหมดยกกำลังสอง
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลตามลำดับ ดังนี้

๑. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
๒. ลำดับชั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
๓. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ลำดับชั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับชั้น ดังนี้

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของบุคลากรและนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ตอนที่ ๔ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยนำประเด็นแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน จากการวิพากษ์หาข้อสรุป โดยใช้เทคนิค *Focus Group* โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ดังปรากฏตามตารางที่ ๔.๑

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหารสถานศึกษา	๕	๑.๒๖
ครูผู้สอน	๙๒	๒๓.๑๗
นักเรียน	๓๐๐	๗๕.๕๗
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๔.๑ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามและเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน ๓๙๗ ฉบับ จำแนกเป็นแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๖ ครูผู้สอน จำนวน ๙๒ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๗ และ นักเรียน จำนวน ๓๐๐ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๕๗ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ผลปรากฏตามตาราง ๔.๒

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้าน

การพัฒนาความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ของนักเรียน	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักเรียน			รวมเฉลี่ย		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
๑. ด้านการแต่งกายของ นักเรียน	๔.๘๐	๐.๒ ๗	มากที่สุด	๔.๕๘	๐.๖๒	มากที่สุด	๔.๔	๐.๕	มาก	๔.๖	๐.๔	มากที่สุด
๒. ด้านความประพฤติของ นักเรียน	๔.๘๐	๐.๓ ๖	มากที่สุด	๔.๖๖	๐.๕๔	มากที่สุด	๔.๕	๐.๔	มาก	๔.๖	๐.๔	มากที่สุด
โดยรวมเฉลี่ย	๔.๘๐	๐.๓ ๒	มากที่สุด	๔.๖๒	๐.๕๗	มากที่สุด	๔.๔	๐.๔	มาก	๔.๖	๐.๔	มากที่สุด
							๗	๘		๓	๖	

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๖๓$; S.D. = ๐.๔๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยด้านความประพฤตินิสัยของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = ๔.๖๕$) ส่วนด้านการแต่งกายของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๖๑$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนทั้งด้านการแต่งกายของนักเรียนและด้านความประพฤตินิสัยของนักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๘๐$) รองลงมาได้แก่ ครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๖๒$) ส่วนนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๔๗$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านตามแนวทางของการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน พบว่า ด้านการแต่งกายของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความเห็นว่ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๘๐$; $\bar{x} = ๔.๕๘$) ส่วนนักเรียนมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๔๕$) ส่วนด้านความประพฤตินิสัยของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๘๐$; $\bar{x} = ๔.๖๖$) เช่นเดียวกัน ส่วนนักเรียน มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๐$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เป็นรายชื่อ

การพัฒนาความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ของนักเรียน	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักเรียน			รวมเฉลี่ย		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การ ปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการแต่งกายของนักเรียน												
๑. กำหนดนโยบายการแต่งกาย ของนักเรียนที่ชัดเจน	๕.๐๐	๐.๐๐	มากที่สุด	๔.๖๕	๐.๘๐	มากที่สุด	๔.๕๒	๐.๖๐	มากที่สุด	๔.๗๒	๐.๔๗	มากที่สุด
๒. แต่งตั้งคณะกรรมการรับ ผิดชอบการแต่งกายของนักเรียน	๕.๐๐	๐.๐๐	มากที่สุด	๔.๘๕	๐.๗๒	มากที่สุด	๔.๗๑	๐.๔๖	มากที่สุด	๔.๘๕	๐.๓๙	มากที่สุด
๓. กำหนดกิจกรรมพัฒนาการแต่ง กายของนักเรียนไว้อย่างชัดเจน	๔.๗๕	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๗๘	๐.๕๖	มากที่สุด	๔.๗๖	๐.๕๖	มากที่สุด	๔.๗๖	๐.๕๔	มากที่สุด
๔. จัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกาย ของนักเรียนตามที่กำหนดไว้	๕.๐๐	๐.๐๐	มากที่สุด	๔.๘๖	๐.๕๔	มากที่สุด	๔.๔๕	๐.๔๖	มาก	๔.๗๗	๐.๓๓	มากที่สุด
๕. ประเมินผลระหว่างดำเนิน กิจกรรมพัฒนาการแต่งกาย ของนักเรียน	๔.๕๐	๐.๕๘	มาก	๔.๗๒	๐.๔๖	มากที่สุด	๔.๒๓	๐.๒๕	มาก	๔.๔๘	๐.๔๓	มาก
๖. สรุปผลการจัดกิจกรรม พัฒนาการแต่งกายของนักเรียน เป็นรายปี	๕.๐๐	๐.๐๐	มากที่สุด	๔.๕๖	๐.๖๐	มากที่สุด	๔.๒๕	๐.๔๕	มาก	๔.๖๐	๐.๓๕	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

การพัฒนาความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ของนักเรียน	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักเรียน			รวมเฉลี่ย		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
			การปฏิบัติ			การปฏิบัติ			การปฏิบัติ			การปฏิบัติ
๗. จัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนเป็นงานประจำ	๕.๐๐	๐.๐๐	มากที่สุด	๔.๕๗	๐.๖๖	มากที่สุด	๔.๗๖	๐.๗๐	มากที่สุด	๔.๗๘	๐.๔๕	มากที่สุด
๘. จัดสภาพแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลต่อการปลูกฝังให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ	๔.๕๐	๐.๕๘	มาก	๔.๘๒	๐.๗๕	มากที่สุด	๔.๒๕	๐.๖๖	มาก	๔.๕๒	๐.๖๖	มากที่สุด
๙. ให้กำลังใจเมื่อนักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ	๔.๗๕	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๑๖	๐.๗๓	มากที่สุด	๔.๗๖	๐.๕๔	มากที่สุด	๔.๕๖	๐.๕๙	มากที่สุด
๑๐. ให้คำแนะนำนักเรียนที่แต่งกายผิดระเบียบให้ปรับปรุงตนเอง	๔.๕๐	๐.๕๘	มาก	๓.๘๒	๐.๓๖	มาก	๓.๗๖	๐.๖๕	มาก	๔.๐๓	๐.๕๓	ปานกลาง
ด้านความประพฤติของนักเรียน												
๑๑. กำหนดนโยบายความประพฤติ ของนักเรียนที่ชัดเจน	๔.๗๕	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๗๕	๐.๕๓	มากที่สุด	๔.๕๖	๐.๔๔	มากที่สุด	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด
๑๒. แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินงานพัฒนาความประพฤติของนักเรียน	๕.๐๐	๐.๐๐	มากที่สุด	๕.๐๐	๐.๐๐	มากที่สุด	๔.๒๕	๐.๓๐	มาก	๔.๗๕	๐.๑๐	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

การพัฒนาความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ของนักเรียน	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักเรียน			รวมเฉลี่ย		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
๑๓. กำหนดกิจกรรมพัฒนาด้าน ความประพฤติของนักเรียนไว้ อย่างชัดเจน	๔.๗๕	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๖๔	๐.๗๖	มากที่สุด	๔.๗๖	๐.๖๒	มากที่สุด	๔.๗๒	๐.๖๓	มากที่สุด
๑๔. จัดกิจกรรมพัฒนาความ ประพฤติของนักเรียนตามที่ กำหนดไว้	๔.๗๕	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๗๒	๐.๖๔	มากที่สุด	๔.๗๖	๐.๖๓	มากที่สุด	๔.๗๔	๐.๕๙	มากที่สุด
๑๕. ประเมินผลระหว่างกิจกรรม พัฒนาความประพฤติของนักเรียน	๔.๗๕	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๗๑	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๖๙	๐.๔๒	มากที่สุด	๔.๗๒	๐.๔๗	มากที่สุด
๑๖. สรุปผลการจัดกิจกรรมพัฒนา ความประพฤติของนักเรียนเป็น รายปี	๔.๕๐	๐.๕๘	มาก	๔.๖๘	๐.๕๒	มากที่สุด	๔.๓๐	๐.๒๕	มาก	๔.๔๙	๐.๔๕	มาก
๑๗. จัดกิจกรรมพัฒนาความ ประพฤติของนักเรียนเป็นงาน ประจำ	๔.๗๕	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๕๔	๐.๖๘	มากที่สุด	๔.๓๖	๐.๗๓	มาก	๔.๕๕	๐.๖๔	มากที่สุด

การพัฒนาความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ของนักเรียน	ผู้บริหารสถานศึกษา			ครู			นักเรียน			รวมเฉลี่ย		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
๑๘. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน เป็นผู้มีความประพฤติดีอย่าง ต่อเนื่อง	๔.๗๕	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๕๖	๐.๖๕	มากที่สุด	๔.๔๕	๐.๓๖	มาก	๔.๕๙	๐.๕๐	มากที่สุด
๑๙. จัดสภาพแวดล้อมที่ดี เกื้อกูล ต่อการปลูกฝังความประพฤติที่ดี ให้นักเรียน	๕.๐๐	๐.๐๐	มากที่สุด	๔.๓๐	๐.๓๕	มาก	๔.๑๘	๐.๒๘	มาก	๔.๔๙	๐.๒๑	มาก
๒๐. ให้กำลังใจนักเรียนมีความ ประพฤติดี	๕.๐๐	๐.๐๐	มากที่สุด	๔.๘๐	๐.๕๔	มากที่สุด	๔.๗๒	๐.๒๘	มากที่สุด	๔.๘๔	๐.๒๗	มากที่สุด
โดยรวมเฉลี่ย	๔.๘๐	๐.๓๒	มากที่สุด	๔.๖๒	๐.๕๗	มากที่สุด	๔.๔๗	๐.๔๘	มาก	๔.๖๓	๐.๔๖	มากที่สุด

จากตาราง ๔.๓ พบว่า การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและนักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๓$; S.D. = ๐.๔๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการแต่งกายของนักเรียน การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการแต่งกายของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๘๕$) รองลงมาได้แก่ การจัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนเป็นงานประจำ ($\bar{X} = ๔.๗๘$) และจัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๗$) เช่นเดียวกัน ส่วนให้คำแนะนำนักเรียนที่แต่งกายผิดระเบียบให้ปรับปรุงตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) ตามลำดับ ส่วนด้านความประพฤติของนักเรียน พบว่า การให้กำลังใจนักเรียนที่มีความประพฤติดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๘๔$) รองลงมาได้แก่ แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินงานพัฒนาความประพฤติของนักเรียน ($\bar{X} = ๔.๗๕$) และจัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = ๔.๗๔$) อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อการปลูกฝังความประพฤติที่ดีให้นักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๙$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อตามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ด้านการแต่งกายของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา เห็นว่า การกำหนดนโยบายการแต่งกายของนักเรียนอย่างชัดเจน แต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบการแต่งกายของนักเรียน จัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ สรุปลผลการจัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนเป็นรายปี จัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนเป็นงานประจำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๕.๐๐$) ส่วนการประเมินผลระหว่างดำเนินกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่ดีต่อการแต่งกายของนักเรียนให้ถูกต้องตามระเบียบ และให้คำแนะนำนักเรียนที่แต่งกายผิดระเบียบให้ปรับปรุงตนเอง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๕๐$) ตามลำดับ

ส่วนด้านความประพฤติของนักเรียน พบว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินงานพัฒนาความประพฤติของนักเรียน จัดสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อการปลูกฝังความประพฤติที่ดีให้นักเรียน และให้กำลังใจนักเรียนที่มีความประพฤติดี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๕.๐๐$) ส่วนสรุปลผลการจัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนเป็นรายปี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๕๐$) ตามลำดับ

ครูผู้สอนมีความเห็นว่า ด้านการแต่งกายของนักเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๘๖$) รองลงมาได้แก่ แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการแต่งกายของนักเรียน ($\bar{X} = ๔.๘๕$) และจัด

สภาพแวดล้อมที่ดีก็เกื้อกูลต่อการปลูกฝังให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๘๒$) เช่นเดียวกัน ส่วนการแนะนำนักเรียนที่แต่งกายผิดระเบียบให้ปรับปรุงตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๓.๘๒$) ตามลำดับ ส่วนด้านความประพฤตินักเรียน พบว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินงานพัฒนาความประพฤติของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๕.๐๐$) รองลงมาได้แก่ การให้กำลังใจนักเรียนที่มีความประพฤติดี ($\bar{X} = ๔.๘๐$) การกำหนดนโยบายความประพฤติของนักเรียนที่ชัดเจน ($\bar{X} = ๔.๗๕$) อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีก็เกื้อกูลต่อการปลูกฝังความประพฤติที่ดีให้นักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๓๐$) ตามลำดับ

ส่วนความคิดเห็นของนักเรียน ในด้านการแต่งกายของนักเรียน พบว่า กำหนดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนไว้อย่างชัดเจน จัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนเป็นงานประจำ และให้กำลังใจเมื่อนักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๖$) รองลงมาได้แก่ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการรับผิดชอบการแต่งกายของนักเรียน ($\bar{X} = ๔.๗๑$) และกำหนดนโยบายการแต่งกายของนักเรียนที่ชัดเจน ($\bar{X} = ๔.๕๒$) อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน ส่วนการให้คำแนะนำนักเรียนที่แต่งกายผิดระเบียบให้ปรับปรุงตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๓.๗๖$) ตามลำดับ ส่วนด้านความประพฤติของนักเรียน พบว่า การกำหนดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนไว้อย่างชัดเจน และจัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๖$) รองลงมาได้แก่ การให้กำลังใจนักเรียนที่มีความประพฤติดี ($\bar{X} = ๔.๗๒$) และประเมินผลระหว่างพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน ($\bar{X} = ๔.๖๙$) อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีก็เกื้อกูลต่อการปลูกฝังความประพฤติที่ดีให้นักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๑๘$) ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนโรงเรียนสุเมศวรศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า

๑. ด้านการแต่งกายของนักเรียน ดังนี้

๑.๑ ในระดับสถานศึกษาจะต้องกำหนดนโยบายการแต่งกายของนักเรียนให้ชัดเจน โรงเรียนต้องมีระเบียบในระดับสถานศึกษาที่สอดคล้องกับระเบียบการแต่งกายของกระทรวงศึกษาธิการในระดับชาติที่ชัดเจน ให้นักเรียนได้ถือปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน แต่ทั้งนี้ต้อง

สอดคล้องวัยของของนักเรียน สถานการณ์ในปัจจุบันด้วย อีกทั้งต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน การกำหนดกิจกรรมภาพรวมของโรงเรียนต้องมีความชัดเจนเพื่อให้ นักเรียนได้ ถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน

๑.๒ การจัดกิจกรรมการพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมมีการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เกื้อกูลต่อการปลูกฝังให้นักเรียนได้ แต่งตัวให้ถูกต้องตามระเบียบกิจกรรมที่ควรดำเนินการคือ การใช้นักเรียนต้นแบบเป็นแบบอย่างที่ดีใน การแต่งกายนักเรียน เพื่อเป็นการรณรงค์เชิงบวกให้นักเรียนแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบ มีการใช้คำ ขวัญเพื่อปลูกเร้าให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน โดยใช้คำขวัญว่า “ลูกเทาแดง แต่งกายดี มีเสน่ห์ เทห์ไม่เบา” มีการประเมินและสรุปผลการตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อมูล สารสนเทศในการพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๑.๓ การเสริมแรงเชิงบวกเพื่อให้นักเรียนแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน นั้นจัดมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อยแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ส่วนการทำโทษนักเรียนควรใช้รูปแบบตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เช่น การตัดคะแนน การ ทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นต้น แต่ให้ใช้วิธีการสร้างแรงจูงใจทางบวกเป็นสำคัญ

๒. ด้านความประพฤติของนักเรียน มีข้อเสนอแนะดังนี้

๒.๑ ในสถานศึกษาควรกำหนดกำหนดนโยบายความประพฤติ ของนักเรียนอย่าง ชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานและกำหนดกิจกรรมในการพัฒนาความประพฤติของ นักเรียนที่ชัดเจน โดยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความประพฤติที่ดีของนักเรียนนั้น กำหนด กิจกรรมพัฒนาด้านความประพฤติของนักเรียนไว้อย่างชัดเจน จัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของ นักเรียนตามที่กำหนดไว้ จัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนเป็นงานประจำ จัดกิจกรรม ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามวินัยอย่างต่อเนื่อง จัดสภาพแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลต่อการปลูกฝังวินัยให้ นักเรียนประเมินและสรุปผลระหว่างดำเนินกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียน สรุปผลการจัด กิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนเป็นรายปี

๒.๓ ด้านการเสริมแรงและให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี โรงเรียนควรดำเนินการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี เช่น กิจกรรม “ยุวชนคนดีศรีโกสุม” เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี และเป็นแบบอย่างให้นักเรียนมีความประพฤติดี ประกาศให้นักเรียนที่มีความประพฤติดีเป็นนักเรียนต้นแบบด้านความประพฤติดี เพื่อเป็นแรงจูงใจเชิงบวกให้บวกเป็นพลังสัมพันธ์ให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความประพฤติดี

ตอนที่ ๔ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยนำประเด็นแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของนักเรียน จากการวิพากษ์หาข้อสรุป โดยใช้เทคนิค Focus Group โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิเคราะห์จากการวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะโดยใช้เทคนิค Focus Group โดยผู้เชี่ยวชาญ ในประเด็นแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม วิเคราะห์โดยใช้หลักการ Plan – Do – Check – Act (PDCA) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ การตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) เพื่อพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนจะต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบและต่อเนื่อง นอกจากจะอาศัยรูปแบบการบริหารเชิงคุณภาพแล้ว การเสริมแรงเพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมบรรลุผลสำเร็จและมีความยั่งยืน ต้องอาศัยกระบวนการเสริมแรงเชิงบวก (Reinforcer) เข้าด้วยทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อสรุปแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน ด้วยกระบวนการบริหารเชิงคุณภาพ P-D-C-A-R ดังนี้

๑. การวางแผนงาน และกำหนดวิธีการ (Planning)

การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นนโยบายสำคัญของโรงเรียน โดยเฉพาะเรื่องการแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบ และการประพฤติตามระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนต้องมีระเบียบในระดับสถานศึกษาที่สอดคล้องกับระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานอย่างชัดเจน เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย กำหนดตัวชี้วัดผล (KPI) เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน

๒. การลงมือปฏิบัติ (Do)

ขั้นตอนนี้คือการลงมือปฏิบัติตามแผนงานและวิธีการที่เรากำหนดไว้การจัดกิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในด้านความประพฤติและการแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การดำเนินการต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมมีการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เกื้อกูลต่อการปลูกฝังให้นักเรียน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง กิจกรรมที่ควรดำเนินการคือ การใช้นักเรียนต้นแบบ (Student Model) เป็นแบบอย่าง ในด้านความ

ประพฤติดีและการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ภายใต้คำขวัญ “ลูกเทาแดง แต่งกายดี มีเสน่ห์ เทพไม่เบา”

๓. การตรวจสอบ (Check)

หลังจากเราเริ่มลงมือปฏิบัติไปได้สักระยะ ต้องเริ่มทำการตรวจสอบความคืบหน้าของสิ่งที่เราได้ลงมือปฏิบัติไปนั้นว่าเป็นไปตามแผนงานหรือไม่ ซึ่งสิ่งที่จะบ่งบอกได้ก็คือตัวชี้วัด ที่เรากำหนดไว้นั่นเอง มีการประเมินและสรุปผลการตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๔. การปรับปรุง (Act / Action)

ขั้นตอนนี้คือการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการหรือทรัพยากรบางอย่าง เพื่อให้ผลลัพธ์กลับมาอยู่ในแผนงานหรือเส้นทางสู่เป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในครั้งแรก ซึ่งกระบวนการปรับปรุงเริ่มจากการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้ผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามที่เราวางแผนหรือกำหนดไว้ ว่าเกิดจากองค์ประกอบหรือปัจจัยภายใน/ภายนอกใดบ้าง แล้วจึงมากำหนดมาตรการแก้ไข โดยประเมินและสรุปผลระหว่างดำเนินกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียน สรุปผลการจัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนเป็นรายปี เพื่อปรับปรุงต่อไป

๕. การเสริมแรง (Reinforcer)

เป็นการทำให้ผู้ทำพฤติกรรมเกิดความพึงพอใจ เมื่อทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งแล้ว เพื่อให้ทำพฤติกรรมนั้นซ้ำ ๆ อีก เช่น เมื่อนักเรียนมีความประพฤติดีและแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ครูให้รางวัล (นักเรียนพอใจ) นักเรียนจะตอบคำถามอีกหากครูถามคำถามครั้งต่อ ๆ ไป ทั้งนี้กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการคือ “ยุวชนคนดี ศรีโกสุม” โดยการมอบเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีแต่งกายเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ซึ่งเป็นการเสริมแรงทางบวก (Reinforcer) จะส่งผลให้การทำให้ผู้ทำพฤติกรรมเกิดความพึงพอใจ นักเรียนพึงพอใจในการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้พฤติกรรมดังกล่าวมีความยั่งยืนต่อไป

ทั้งนี้ P-D-C-A-R อย่างต่อเนื่องหลังจากเรากำหนดมาตรการแก้ไขแล้วจึงนำมาปรับเปลี่ยนแผนงานให้สอดคล้องกับวิธีการและทรัพยากรที่กำหนดขึ้นมาใหม่โดยยังคงคำนึงถึงการกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสม แล้วจึงเริ่มลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข และการเสริมแรงทางบวก ตามวงจร P-D-C-A-R นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมีความประพฤติดีและแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน อย่างต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างแน่นอน

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม คณะผู้ศึกษานำเสนอผลตามลำดับดังนี้

- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- วิธีดำเนินการวิจัย
- สรุปผลการวิจัย
- การอภิปรายผล
- ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
- เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ผู้ให้ข้อมูล

๑.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑.๑ ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา ๒๕๖๔ จำนวน ๒,๓๓๗ คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ คน ครูผู้สอน จำนวน ๑๒๔ คน และนักเรียน ๒,๒๐๘ คน

๑.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา ๒๕๖๔ จำนวน ๓๙๗ คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ คน ครูผู้สอน จำนวน ๙๒ คน และนักเรียน จำนวน

๓๐๐ คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

๑.๒ ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน จำนวน ๖ ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา จำนวน ๒ คน ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานเสริมสร้างคุณภาพผุ้ดตินักเรียน จำนวน ๒ คน และผู้อำนวยการโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๒ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's α -coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๘๒ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) เป็นข้อความข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

ตอนที่ ๒ เป็นข้อความเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของบุคลากรและนักเรียนโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นข้อความปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) คำถามปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน ตามความคิดเห็นของบุคลากรและนักเรียนโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

๓.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๒.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน วิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ยเลข

คณิต ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย

๓.๒.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูล ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และจากการวิพากษ์ของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิค เทคนิค Focus Group โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มให้เป็นหมวดหมู่ตามลักษณะของข้อมูล เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล ภายในในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม แล้วนำไปสู่การสรุปผลและอภิปรายผลต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สรุปผลการวิจัยดังนี้

๑. การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปรากฏผลดังนี้

๑.๑ แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งด้านการแต่งกายของนักเรียน และด้านความประพฤติของนักเรียน

๑.๒ แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยรวมด้านการแต่งกายของนักเรียน พบว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการแต่งกายของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การจัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนเป็นงานประจำ และจัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน ส่วนให้คำแนะนำนักเรียนที่แต่งกายผิดระเบียบให้ปรับปรุงตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความประพฤติของนักเรียน พบว่าการให้กำลังใจนักเรียนที่มีความประพฤติดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินงานพัฒนาความประพฤติของนักเรียน และจัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีเกื้อกูลต่อการปลูกฝังความประพฤติที่ดีให้นักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก

๑.๓ แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า พัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนต้องมีกิจกรรมที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ด้านความประพฤติที่ดีและการแต่งกายภายใต้คำขวัญ “ลูกเทาแดง แต่งกายดี มีเสน่ห์ เท่ห์ไม่เบา” โดยใช้แนวคิดการรณรงค์ทางจิตวิทยาใช้นักเรียนต้นแบบเป็นผู้เชื่อมสัมพันธ์และกิจกรรมการเสริมแรงทางบวกด้วยกิจกรรม “ยุวชนคนดี ศรีโกสุม” อันจะส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง

๒. จากการนำผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและนักเรียน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม โดยการวิพากษ์หาข้อสรุปด้วยเทคนิค Focus Group ของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน ด้วยกระบวนการบริหารเชิงคุณภาพ P-D-C-A-R ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนงาน (Planning) การลงมือปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) การปรับปรุง (Action) และการเสริมแรง (Reinforcer) ดำเนินการอย่างต่อเนื่องภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง นักเรียน และนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองของนักเรียนได้

การอภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

๑. แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งด้านความประพฤติที่ดีของนักเรียน และด้านการแต่งกายของนักเรียนและจากการเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยรวมพบว่า กำหนดนโยบายการที่ชัดเจน แต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบ จัดกิจกรรมเป็นงานประจำไว้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีการประเมินผลระหว่างกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียน และเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม และการให้กำลังใจนักเรียนมีความประพฤติดีและแต่งกายเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการลงโทษนักเรียนที่แต่งกายผิดวินัยอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนของโรงเรียนถือเป็นเรื่องสำคัญ การสื่อสารนโยบายสู่ผู้ปฏิบัติให้มีความชัดเจน การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงาน การกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนและการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนด้านการประพฤติที่ดีและการแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบ ทั้งนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมประเมิน จะทำให้กิจกรรมดำเนินการไปอย่างราบรื่น บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้การให้เสริมแรงเชิงบวก ลดการทำโทษนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างหลากหลายและการให้นักเรียนต้นแบบของโรงเรียน เช่น นักเรียนที่ได้รับรางวัล นักเรียนเรียนดี นักเรียนมีความประพฤติดี และนักเรียนแต่งกายดีถูกต้องตามระเบียบ เป็นแบบอย่างและเป็นพลังเชื่อมสัมพันธ์ให้นักเรียนยึดเป็นแบบอย่างในรูปแบบการณรงค์ทางจิตวิทยา จะส่งผลให้นักเรียน

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นผู้มีความประพฤติดีแต่งกายเรียบร้อยเป็นไปตามที่โรงเรียนต้องการ ตั้งเป้าหมายไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทัศน์ แก้วคำ (๒๕๖๓) การพัฒนาการเสริมสร้างวินัย ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๒ ผลการดำเนินจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยด้านความ รับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี โดยใช้กิจกรรมการณรงค์แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ กิจกรรมรณรงค์ความซื่อสัตย์กิจกรรมรณรงค์การตรงต่อเวลา กิจกรรมรณรงค์ปฏิบัติตนตามระเบียบ ของโรงเรียน กิจกรรมแบ่งเขตรับผิดชอบภายในโรงเรียน และกิจกรรมประกวดห้องเรียนสะอาด ผลการวิเคราะห์การสังเกตจากการจัดกิจกรรมรณรงค์การแต่งกายให้ถูกต้อง และสารภี ศุระสรพงศ์ (๒๕๕๗) ปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนในการเรียนวิชากิจกรรมองค์การ วิชาชีพ ๓ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปวช.๓ สาขาการขาย ผลการวิจัยพบว่า การให้การเสริมแรง ด้วยการให้คำชมเชย และให้คะแนน สามารถลดพฤติกรรมขาดความ รับผิดชอบในการทำงาน ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะนักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้รับ คำชมเชยและคะแนนเป็นแรงเสริม จึงมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น ซึ่งสามารถนำวิธีการ นี้ไปใช้กับการปรับพฤติกรรมของ นักเรียนคนอื่น ๆ ได้ต่อไป

๒. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนที่เป็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า พัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนต้องมีกิจกรรมที่ชัดเจนและดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง ด้านความประพฤติที่ดีและการแต่งกายภายใต้คำขวัญ “ลูกเทาแดง แต่งกายดี มีเสน่ห์ เท่ที่ไม่เบา” โดยใช้แนวคิดการรณรงค์ทางจิตวิทยาใช้นักเรียนต้นแบบเป็นผู้เชื่อมสัมพันธ์และกิจกรรม การเสริมแรงทางบวกด้วยกิจกรรม “ยุวชนคนดี ศรีโกสุม” อันจะส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองทั้งด้านการประพฤติดีและแต่งกายดีถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนจะต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่ เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน จัดกิจกรรมที่เข้าถึง นักเรียน โดยใช้นักเรียนต้นแบบ สร้างค่านิยมที่ดีต่อนักเรียนโดยใช้คำขวัญและการเสริมแรงทางบวก การใช้กิจกรรมนำโดยนักเรียนต้นแบบเป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ในรูปแบบการรณรงค์ทางจิตวิทยา เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีของนักเรียนจากภายในโดยความสมัครใจ ซึ่งจะเกิดความยั่งยืน และเป็นนิสัยติดตัวนักเรียนตลอดไป สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชยา จิตภักดี (๒๕๕๔) ได้ ทำการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อ ตนเองและต่อสังคม โรงเรียนหนองม่วงน้อยนาคมนามัคคี อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์พัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนโดยใช้ การระดมความคิด การนิเทศ

ติดตาม และกิจกรรมการประกวดคนดี นักเรียนส่วนใหญ่แต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียนและมาทันเวลาทำพิธีหน้าเสาธงเพิ่มขึ้น และไสว รินทรราช (๒๕๖๒) ได้ทำการวิจัยการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนบ้านโคกสำราญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑ ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การจัดกิจกรรมเสริมสร้างระเบียบวินัยและการประเมินผลการเสริมสร้างระเบียบวินัยด้วยการมีส่วนร่วมของนักเรียน ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยด้านความรับผิดชอบทั้งความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

๓. การพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนตามข้อเสนอแนะจากการวิพากษ์ของผู้เชี่ยวชาญ ด้วยเทคนิค Focus Group ได้ข้อสรุปการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนด้วยกระบวนการบริหารเชิงคุณภาพ P-D-C-A-R ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนงาน (Planning) การลงมือปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) การปรับปรุง (Action) และการเสริมแรง (Reinforcer) ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารงานเชิงคุณภาพที่แทรกการเสริมแรงเชิงบวกเข้าไปซึ่งจะทำให้เด็กนักเรียนมีแรงจูงใจเชิงบวกในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายในตัวของนักเรียนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืน ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐทิยาภรณ์ การะเกด (๒๕๖๓) ที่ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาชั้นปีที่ ๒ สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย โดยใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก ซึ่งผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบในชั้นเรียนของนักศึกษาหลังได้รับการเสริมแรงทางบวกอยู่ในระดับดี ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก พบว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาหลังการทดลองด้วยวิธีการเสริมแรงทางบวกมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้

๑.๑ ครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา ควรมีการขยายผลสู่การปฏิบัติในห้องเรียน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองอย่างถาวรติดตัวตลอดไป

๑.๒ นักเรียนต้นแบบในด้านความประพฤติดีและการแต่งกายดี ต้องร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อเป็นต้นแบบให้กับนักเรียนทั่วไปอย่างจริงจังต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา

๑.๓ การแนะนำนักเรียนและการมอบรางวัลเป็นการเสริมแรงทางบวกให้นักเรียน

ปรับพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นจากภายในตัวของนักเรียนเอง

๑.๔ โรงเรียนควรกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้เป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งครู ครูที่ปรึกษา ผู้รับผิดชอบ นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๕ โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนโดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือชุมชนเพื่อให้ปรากฏแนวทางที่หลากหลายและทั่วถึงครอบคลุมนักเรียนทุกคน

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนด้านอื่น ๆ เช่น ความสะอาด ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

๒.๒ ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนโดยใช้กลยุทธ์อื่น ๆ อีก เพื่อจะได้แนวทางที่หลากหลาย ที่มีความเหมาะสมกับวัยและการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรรณิกา ลิ้มพะสุต. (๒๕๓๙). **แนวทางการเสริมสร้างวินัย**. กรุงเทพมหานคร : เอช-อเนกการพิมพ์
กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๔). **คู่มือพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตระดับก่อนประถมศึกษา**.
กรุงเทพมหานคร : ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองวิจัยทางการศึกษา. (๒๕๔๒). **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของ เด็กไทยด้าน
ความรับผิดชอบและการมีวินัยในตนเอง**. กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยทางการศึกษา.
กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. (๒๕๔๔). **วินัยนักเรียน สารานุกรมศึกษาศาสตร์ (ฉบับที่ ๒๒)**.
กรุงเทพมหานคร : ธนรัชการพิมพ์.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (๒๕๔๒). **คุณธรรมและจริยธรรม : หลักการและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาใน
สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา.
เชาวน์ มณีวงศ์. (๒๕๔๘). **การบริหารกิจการนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : บุรพาสาส์น.
- พนัส หันนาคินทร์ . (๒๕๔๒). **การบริหารบุคลากรในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนต.
- พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. (๒๕๔๕). **มงคลชีวิต ฉบับทางก้าวหน้า**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- พิสนุ ฟองศรี. (๒๕๕๑). **วิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรอพเพอร์ตี้พรินท์
จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (๒๕๖๒). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น..
- ปราชญา กล้าฉัญญและพอลตา บุตรสุทธีวงศ์. (๒๕๕๐). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**.
กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (๒๕๓๙). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย**. กรุงเทพมหานคร :
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วนิดา เสวกครุณทร. (๒๕๓๗). **แนวทางในการสร้างวินัยให้นักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีด
การพิมพ์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๖๑). **คู่มือแนวทางการพัฒนาพฤติกรรม
ความรับผิดชอบของนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (๒๕๔๐). **คู่มือการสร้างวินัยทั่วประเทศ**. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

สมพงษ์ จิตระดับ. (๒๕๓๐). **การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร :

โอเดียนสโตร์

หวน พิณรุฬพ์. (๒๕๓๘). **การบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

หัสตินทร์ เขาวนปรีชา. (๒๕๔๒). **การบริหารงานกิจการนักเรียน**. อุดรดิตถ์ : คณะครุศาสตร์

สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

ขวัญใจ อุณหวัฒน์ไพบูลย์. (๒๕๔๙). **การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาคณะ**

บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสยาม.

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. (๒๕๓๙). **รายงานการวิจัย เรื่อง การปลูกฝังวินัยของคนในชาติ**.

กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร.

ณัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ. (๒๕๖๓). **การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาชั้นปีที่ ๒**

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การ

บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ณัฐชยา จิตภักดี. (๒๕๕๔). **การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนด้าน**

ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม โรงเรียนหนองม่วงน้อยนาคิมสามัคคี

อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น :

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ดำรง ประเสริฐกุล. (๒๕๔๒). **การบริหารกิจการนักเรียน**. พิษณุโลก: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ

พิบูลสงคราม.

ถวิล จันทร์สว่าง. (๒๕๔๕) **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อ**

ของนักเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา)

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ธรรมรส โชติกาญจนา. (๒๕๔๐). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนว**

ปฏิบัติการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ ๒) นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ธวัชชัย พวงมาลัย. (๒๕๕๐). **การปรับพฤติกรรมนักเรียน ขาดความรับผิดชอบต่อในการเรียน วิชา**

เครื่องล่างรถยนต์ นักศึกษาแผนกช่างยนต์ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ โดย ใช้วิธีร่วมแรง

ร่วมใจ. อุบลราชธานี : วิทยาลัยการอาชีพตระการพืชผล.

- ฉัญญลักษณ์ เวชกามา. (๒๕๖๒). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียน โรงเรียนบ้านท่าเยี่ยมวิทยายล อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (๒๕๔๐, มีนาคม). "จะสร้างวินัยให้เด็กยอมรับได้อย่างไร." วารสารแนะแนว.
๓๑ (๑๖๗) : ๓๑-๓๔.
- บุณดา มุ้ยเฟือก. (๒๕๔๔). การศึกษาการส่งเสริมวินัยให้กับเด็กวัยอนุบาลของผู้ปกครองใน
ชุมชนเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตการศึกษา ๑๑. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(บริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี อยู่ประสิทธิ์. (๒๕๔๖). การพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กระบวนการสร้าง
ค่านิยมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดบ้านทิง จังหวัดสุพรรณบุรี.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ศศ.ม.) นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิสมัย ทินเต. (๒๕๔๔). การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๒/๑ โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ๒. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การบริหาร
การศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิภา ทาโบราณ. (๒๕๔๒). ผลของการได้รับแรงเสริมตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขผลการกระทำ
เพื่อปรับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์). วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(การบริหาร
การศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วีระเดช นรินทร์รัมย์. (๒๕๕๔). การเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนหนอง
ธงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุภัค ไหวหากิจ . (๒๕๔๓). เปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
กิจกรรม การเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ. ปรินญาณิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. กรุงเทพมหานคร : ฐานข้อมูล
วิทยานิพนธ์ไทย.
- สุทัศน์ แก้วคำ. (๒๕๖๓). การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียน
บ้านหนองฮี อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต ๒. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- สารณี ศุระศรางค์. (๒๕๕๗). การปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนในการเรียนวิชา
กิจกรรมองค์การ วิชาชีพ ๓ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปวช.๓ สาขาการขาย
ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๖ โดยใช้วิธีการเสริมแรง. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัย
เทคโนโลยีศรีสยาม.
- สุพจน์ สนั่นไพบูลย์. (๒๕๕๐). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนกมลลาไสย
อำเภอกมลลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไสว รินทรราช. (๒๕๖๒). การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียน
บ้านโคกสำราญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กิ่งทอง มหาพรไพศาล. (๒๕๔๘, มีนาคม). "แนว ๖ แนวทางสร้างเด็กดี." วิทยากรย์. ๑๐๔ (๒) :
๙๕-๙๖.

กฎหมาย

- "กฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดความประพฤติของนักเรียน และนักศึกษา (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๖๒." (๒๕๖๒, ๓๐ สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๙๔ ก.
หน้า ๗ - ๘. กรมวิชาการ. (๒๕๔๒). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของ
เด็กไทยด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- "กฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดความประพฤติของนักเรียน พ.ศ. ๒๕๔๘." (๒๕๔๘, ๒๗
ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๓ ตอนที่ ๑ ก. หน้า ๑๗ - ๑๘.
- "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. ๒๕๕๑." (๒๕๕๑, ๒๖ ธันวาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๑๙๕ง. หน้า ๒-๙.

ภาษาต่างประเทศ

- Bollinger, L.S. (2000). Effects of Mandated School Uniforms Policy on School
Climate and Student Discipline in an Middle School. Dissertations
Abstracts International. 63 (6) : 2052-A, December.
- Enciso, R.P. (2001). Perceptions of Student Discipline: Viewpnts of Students,
Teacher, and Administrators. Master Abstracts International. 39(4) : 961,
August.

- Ernest, K. E. (1992). "Effectiveness of an Interdisciplinary Team Teaching Organization on Student Achievement and Student Attitudes toward School in Selected Middle Schools," Dissertation Abstracts International. DAI - A 52/07 : 2492, January.
- Johnson, C.E. (1997) Effect of Interdisciplinary Team and Teacher Advisory Groups on Middle School Discipline. Dissertation Abstracts International. 57 (7) : 2769 - A, January.
- Yates, J. L. (1991). "Interdisciplinary Teaching and Academic Tasks the Perceptions of Secondary School Teachers," Dissertation Abstracts International. DAI -A 51/12 :4014, June.

ภาคผนวก

ผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง

แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของนักเรียน
โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยได้ทำขึ้นโดยวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาวิสัย
นักเรียนโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม

ตอนที่ ๑ คำถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง และประสบการณ์ใน
การทำงาน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาวิสัยนักเรียนตามความคิดเห็นของบุคลากร

ตอนที่ ๓ คำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาวิสัยนักเรียน

แบบสอบถามชุดนี้ใช้ในการวิจัยทางการศึกษาเท่านั้น การตอบแบบสอบถามไม่มีผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด ฉะนั้นโปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง
ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ คำถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

( ) ผู้บริหารโรงเรียน

( ) ครูผู้สอน

( ) นักเรียน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยนักเรียนในโรงเรียน ด้านการแต่งกาย และด้านความประพฤติ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในช่อง ตารางตรงกับหมายเลข ที่สอดคล้องกับความ
คิดเห็นของท่าน แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

๕ หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด

๔ หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

๓ หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

๒ หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

๑ หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

การพัฒนาวินัยนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
	๕	๔	๓	๒	๑
ด้านการแต่งกายของนักเรียน					
๑. กำหนดนโยบายการแต่งกายของนักเรียนอย่างชัดเจน					
๒. แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการแต่งกายของนักเรียน					
๓. กำหนดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนไว้อย่างชัดเจน					
๔. จัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนตามที่กำหนดไว้					
๕. ประเมินผลระหว่างดำเนินกิจกรรมพัฒนาการแต่งกาย ของนักเรียน					
๖. สรุปผลการจัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียน เป็นรายปี					
๗. จัดกิจกรรมพัฒนาการแต่งกายของนักเรียนเป็นงานประจำ					
๘. จัดสภาพแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลต่อการปลูกฝังให้นักเรียน แต่งกายถูกต้องตามวินัย					
๙. ให้กำลังใจเมื่อนักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ					
๑๐. ให้คำแนะนำนักเรียนที่แต่งกายผิดระเบียบให้ปรับปรุงตนเอง					
ด้านความประพฤติของนักเรียน					
๑๑. กำหนดนโยบายความประพฤติของนักเรียนอย่างชัดเจน					
๑๒. แต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบดำเนินการความประพฤติ ของนักเรียนเป็นทางการ					

การพัฒนาวิสัยนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
	๕	๔	๓	๒	๑
๑๓. กำหนดกิจกรรมพัฒนาด้านความประพฤติของนักเรียนไว้ อย่างชัดเจน					
๑๔. จัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนตามที่กำหนดไว้					
๑๕. ประเมินผลระหว่างดำเนินกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของ นักเรียน					
๑๖. สรุปผลการจัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนเป็น รายปี					
๑๗. จัดกิจกรรมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนเป็นงานประจำ					
๑๘. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีความประพฤติดีอย่าง ต่อเนื่อง					
๑๙. จัดสภาพแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลต่อการปลูกฝังความประพฤติที่ดี ให้นักเรียน					
๒๐. ให้กำลังใจนักเรียนมีความประพฤติดี					

ตอนที่ ๓ ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาวิสัยนักเรียนในโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดเขียนประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะในแต่ละข้อต่อไปนี้

๑. ด้านการแต่งกาย

๑.๑ ปัญหา.....

.....

๑.๒ ข้อเสนอแนะ.....

.....

๒. ด้านความประพฤติ

๒.๑ ปัญหา.....

.....

๒.๒ ข้อเสนอแนะ.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ช่วยผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษางานวิชาการ

๑. พันเอก กฤษกมล ธรรมานุกูล	ผู้อำนวยการกองวิทยาการ สถาบันจิตวิทยา ความมั่นคง
๒. ดร.อรนุช มั่งมีสุขศิริ	ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้บริหารและคณาจารย์ที่ปรึกษางานวิชาการ

๑. พลตรี ชำนาญ ช้างสาต	ผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
๒. พันเอก อภิสิทธิ์ วงศ์บัวแก้ว	รองผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
๓. พันเอก อาชวกุล กาญจนาคม	รองผู้อำนวยการสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง
๔. พันเอก กฤษกมล ธรรมานุกูล	ผู้อำนวยการกองวิทยาการ สถาบันจิตวิทยา ความมั่นคง
๕. นาวาอากาศเอก ปิยะ จารุอารยพันธ์	ผู้อำนวยการกองการศึกษา สถาบันจิตวิทยา ความมั่นคง
๖. พันเอกหญิง พัชรินทร์ สุนทรวรรณ	รองผู้อำนวยการกองวิทยาการสถาบันจิตวิทยา ความมั่นคง
๗. พันเอก วราทิตย์ บุญประสพ	รองผู้อำนวยการกองการศึกษาสถาบันจิตวิทยา ความมั่นคง

รายชื่อสมาชิก

คณะผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง สำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รุ่นที่ ๙
กลุ่มที่ ๗

เรื่อง : แนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน
โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม

รายชื่อสมาชิก

๑. นางสาวเกษศิริรินทร์ แพงวิเศษ	เลขที่ ๖
๒. นางประภาภรณ์ ภูขาว	เลขที่ ๓๖
๓. นายสุรวุฒิ เอี้ยวสกุล	เลขที่ ๓๘
๔. นายพีรนนท์ เหล่าสมบัติ	เลขที่ ๔๒
๕. นางวิชชุดา ทัพซ่าย	เลขที่ ๕๒
๖. นายสมเพชร มัชปะโม	เลขที่ ๕๙
๗. นายสมิต ออบสุวรรณ	เลขที่ ๖๑
๘. นายสุระพล สอนเสนา	เลขที่ ๖๗
๙. นางสาวอัจฉรา ช่วยน่วม	เลขที่ ๗๔
๑๐. นางอัญญรัตน์ แสนภูมิ	เลขที่ ๗๖